

Nr B37

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen B 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkt 3, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sociallärenden för den 6 juni 1958, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade ändringar i olika avseenden av grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till främjande av bostadsförsörjningen;

II. medgiva, att under budgetåret 1958/59 beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem må meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kronor;

III. för budgetåret 1958/59 anvisa

a) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

b) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

c) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor;

d) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 8 000 000 kronor;

e) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

IV. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

V. bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för länsbostadsnämnderna uppföra ytterligare 10 tjänster såsom kontorsbiträde i Ao 5;

VI. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

VII. för budgetåret 1958/59 anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 502 700 kronor;

2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 673 500 kronor;

3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 072 000 kronor;

4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 603 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen B 1 under kapitalbudgeten (Bilaga 27, punkterna 2—4), under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 6 juni 1958, föreslagit riksdagen att

I. medgiva, att under budgetåret 1958/59

dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 700 000 000 kronor,

dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kronor;

II. för budgtåret 1958/59 anvisa

a) under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 600 000 000 kronor;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 100 kronor;

b) under fonden för låneunderstöd till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 180 000 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: B 21 av herrar *Lindblom* och *Kronstrand*,

I: B 106 av herr *Gustaf Elofsson*,

I: B 48 av herr *Sveningsson*,

I: B 105 av herr *Rikard Svensson*,

I: B 20 av herr *Ohlon m. fl.*,

I: B 157 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: B 45 av herr *Spetz* samt

I: B 73 av herr *Ewerlöf m. fl.*,

från andra kammaren

II: B 21 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén*,

II: B 50 av herr *Magnusson* i Borås,

II: B 105 av herr *Hansson* i Skegrie,

II: B 139 av herr *Persson* i Växjö,

II: B 104 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*,

II: B 20 av herr *Ohlin m. fl.*,

II: B 138 av herr *Hedlund m. fl.*,

II: B 103 av herr *Hjalmarson m. fl.*, samt

II: B 53 av herrar *Johansson* i Öckerö och *Svensson* i Ljungskile.

Yrkandena i motionerna redovisas i det följande.

Propositionen

Utredningen beträffande de i statsverkspropositionen framlagda förslagen återfinnes i huvudsak i det vid propositionen nr 119 till innevarande års förra riksdag fogade statsrådsprotokollet över socialärenden för den 7 mars 1958.

I nämnda statsrådsprotokoll redovisas bl. a. dels ett av bostadspolitiska utredningen i augusti 1957 avgivet betänkande med förslag till statliga stödåtgärder avseende åldringars och invaliders bostäder m. m. (SOU 1957:31) och dels ett av byggnadsläneutredningen den 11 december 1957 avgivet betänkande angående förenklad bostadslångivning (SOU 1957:44). Vidare behandlas en av särskilt tillkallad utredningsman den 10 november 1956 avgiven stencilerad promemoria med vissa förslag rörande förvaltningen av kommunala, allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag. I de delar betänkandena och promemorian upptagits till behandling hänvisas till den följande redogörelsen för departementschefens förslag.

Bidrag till specialinredda lägenheter för invalider

Departementschefen delar bostadspolitiska utredningens allmänna synpunkter i fråga om bostadsstödet åt hushåll med särskilda bostadsbehov och begränsade inkomster. Han anser sålunda, att något ytterligare behovsprövat bostadsbidrag icke bör införas vid sidan av familjebostadsbidragen och stödet till pensionärsbostäder men att starka skäl talar för att man genom kapitalsubventioner underlättar tillkomsten av specialinredda lägenheter för rörelsehindrade invalider, dvs. rullstols- och käppinvalider.

SVCK har framhållit, att invalidernas bostadsfråga i stor utsträckning bör kunna lösas genom lämplig fördelning av tillgängliga bostäder. De blindas förening har särskilt betonat angelägenheten av att bostaden är väl belägen i förhållande till arbetsplatsen. Departementschefen förutsätter, att kommunerna söker lösa sådana frågor genom bostadsförmedlingen, där sådan finns, och i övrigt i samverkan med i första hand de kommunala och allmännyttiga bostadsföretagen men även kooperativa bostadsföretag och enskilda fastighetsägare.

I fråga om tillkomsten av specialinredda lägenheter för invalider har lofvärda kommunala initiativ tagits. Det synes emellertid önskvärt, att denna verksamhet intensifieras. I sådant syfte förordar departementschefen i likhet med utredningen, att såsom försöksverksamhet tills vidare statlig subvention skall kunna utgå för att täcka merkostnaderna för sådan inredning och sådant extra utrymme som erfordras speciellt för invalidens behov.

Subventionen bör ha formen av engångsbelopp, som omedelbart avskrivs, och bör utgå oberoende av den blivande lägenhetsinnehavarens ekonomiska förhållanden. Någon behovsprövning i denna mening bör alltså icke komma

i fråga. En del remissorgan har förordat, att subventionen under vissa förutsättningar skall kunna återkrävas. Departementschefen delar emellertid utredningens uppfattning att man inte behöver räkna med någon nämnvärd risk för missbruk av ifrågavarande subvention.

Utredningen har i fråga om tillämpningsområdet för subventionen föreslagit, att denna begränsas till att avse lägenheter i hus, vilka uppföres eller ombygges med stöd av statligt tertiär- och/eller tilläggs lån resp. egnahems lån. Vissa remissorgan har förordat en utvidgning av tillämpningsområdet. Departementschefen anser, att subvention bör kunna utgå även vid beviljande av förbättringslån samt vid beviljande av statligt räntebidrag till nyproducerade bostadshus utan statligt lån. Däremot anser departementschefen sig inte böra förorda, att subvention utgår till lägenheter i redan uppförda statliga belånade hus eller privatfinansierade hus över huvud, även om vissa skäl talar för detta. Frågan härom anses böra prövas först när viss erfarenhet vunnits av ifrågavarande bidragsverksamhet.

Vad härefter angår frågan om maximering av subventionen visar av utredningen redovisade kostnadsberäkningar, att merkostnaden för invalidlägenhet jämfört med en normallägenhet i allmänhet inte skall behöva överstiga 7 000 kronor. Departementschefen tillstyrker därför utredningens förslag att subventionens maximibelopp sättes till 7 000 kronor.

Några remissorgan har aktualiserat frågan om kostnaderna för att ändra invalidlägenhet till normallägenhet. Departementschefen förutsätter för sin del, att behovet av specialinredda lägenheter blir varaktigt och anser inte tillräckliga skäl föreligga för att införa statlig subvention för de undantagsfall, då en ändring av angivna slag kan bli aktuell.

Vad gäller förfarandet i bidragsärenden har vissa remissorgan, utöver vad utredningen föreslagit, förordat samverkan med vissa myndigheter, organisationer och experter. Det bör ankomma på bostadsstyrelsen att efter närmare undersökning lämna föreskrifter om dylikt samråd i bidragsärenden. Bidrag bör beviljas av länsbostadsnämnderna i de fall då dessa i övrigt är lånebeviljande organ.

Bestämmelserna om bidrag för specialinredning av invalidlägenheter bör träda i kraft den 1 januari 1959. Kostnaderna för bidragen bör, då bidrag utgår i samband med förbättringslån, bestridas från reservationsanslaget till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet och eljest från investeringsanslaget till Räntefria lån till bostadsbyggande. Härtill återkommer departementschefen i det följande vid behandlingen av anslagsbehovet för nästa budgetår.

Lån och bidrag till pensionärsbostäder

Departementschefen delar de av bostadspolitiska utredningen anförda synpunkterna i fråga om behovet av och syftet med ett särskilt bostadsbidrag till åldringar och invalider vid sidan av folkpensionsförmånerna. Utred-

ningens åsikt att tiden ännu inte är mogen för en grundlig omprövning av statens stöd till åldringarnas bostadsförsörjning kan han också ansluta sig till. Vad gäller de kommunala bostadstilläggen har departementschefen i annat sammanhang (jfr prop. 1958:55) förordat, att frågan härom prövas på nytt, sedan principerna för tilläggs pensioneringens uppbyggnad fastslagits av statsmakterna. I det nuvarande statsstödet till pensionärsbostäder bör därför inte nu vidtagas sådana ändringar, som väsentligt påverkar dess omfattning och inriktning. Detta bör dock ej hindra, att vissa i huvudsak tekniska jämkningar i stödets utformning nu genomföres.

Nämnda stöd lämnas f. n. i två former, nämligen statsbidrag till anordnande av pensionärshem samt pensionärsbostadsbidrag till anordnande av pensionärslägenheter i vissa flerfamiljshus. Det förstnämnda bidraget utgår som engångsbidrag, medan pensionärsbostadsbidraget har formen av årligt bidrag. Åldringsvårdsutredningen har förordat engångsbidrag i båda fallen. Bostadspolitiska utredningen har däremot föreslagit, att statens stöd för anordnande av pensionärsbostäder i såväl pensionärshem som vanliga flerfamiljshus bör lämnas i form av dels tertiär- och tilläggslån dels ett löpande pensionärsbostadsbidrag. Den förenkling av bidragssystemet, som ernås vid genomförande av bostadspolitiska utredningens förslag, innebär enligt departementschefens mening betydande fördelar. Ett löpande bidrag kan vidare smidigare än engångsbidrag anpassas till förändringar i stödbehovet vid framtida höjningar av folkpensionsförmånerna. Med hänsyn härtill och då departementschefen finner det sannolikt att ett löpande bidrag kombinerat med tertiär- och tilläggslån får minst samma stimulanseffekt som ett engångsbidrag, biträder han bostadspolitiska utredningens förslag.

Bostadspolitiska utredningens förslag i fråga om tillämpningsområdet för pensionärsbostadsbidraget godtages i huvudsak. Av de skäl utredningen anfört bör sålunda bidragsgivningen inte såsom f. n. begränsas till att avse enbart lägenheter i hus, som förvaltas av kommun eller allmännyttigt företag. Såsom villkor för bidrag bör emellertid gälla att företaget finansierats med statligt lån — däri inbegripet lån till genomgripande ombyggnad — eller beviljats statligt räntebidrag. Då såsom förut framhållits några ändringar inte nu bör genomföras som väsentligt påverkar bidragsgivningens omfattning föreslås, att bidrag skall kunna utgå för lägenheter som har färdigställt tidigast den 1 juli 1946. Förslaget innebär att den tidsgräns som nu gäller i fråga om pensionärsbostadsbidrag skall bibehållas.

I likhet med utredningen anser departementschefen, att lägenheter, för vilka pensionärsbostadsbidrag beviljas, bör upplåtas genom hyresavtal. Utredningen har förordat, att kommun, där den ej själv äger huset eller innehar lägenheten med bostadsrätt, hyr lägenheten av fastighetsägaren och hyr ut den i andra hand till pensionären. Det borde enligt utredningens mening också vara möjligt att denne själv under samverkan med kommunen sluter hyresavtal med fastighetsägaren. Statens hyresråd har anfört, att först-

nämnda alternativ medför en försvagning av pensionärens uppsägnings- skydd och därför ej bör komma i fråga.

För sin del anser departementschefen det önskvärt, att kommun skall kunna genom eget hyresavtal med fastighetsägaren försäkra sig om varaktig hyresrätt till lägenheten. Därigenom kan i vissa fall bättre garantier erhållas för att kommunen skall på längre sikt kunna bereda pensionärer lämpliga bostäder i erforderlig utsträckning. Det erinras om att systemet med kommunal förhyrning och andrahandsupplåtelse till pensionärer praktiseras f. n. och att erfarenheten härav knappast ger anledning till sådana farhågor som hyresrådet givit uttryck åt. Departementschefen biträder därför utredningens förslag på denna punkt.

Där pensionären hyr direkt av fastighetsägaren bör, såsom utredningen föreslagit, hyresavtalet avse den subventionerade hyra, som pensionären själv har att erlægga, varvid förutsättes en kompletterande uppgörelse mellan kommunen och fastighetsägaren om hur återstående del av bruttohyran för lägenheten skall erläggas.

På grund av innehållet i 26 § hyresregleringslagen kommer de allra flesta lägenheter, för vilka pensionärsbostadsbidrag utgår, att vara undantagna från lagens bestämmelser om hyreskontroll. Huruvida även återstående pensionärsbostadsbidrag bör undantagas från denna kontroll torde få prövas i samband med att frågan om fortsatt giltighet av hyresregleringslagen upptages till behandling.

Beträffande hyressättningen har bostadspolitiska utredningen inte ansett sig i nuvarande läge kunna framlägga förslag om en i alla avseenden rationell lösning. I likhet med utredningen anser departementschefen en ändamålsenlig samordning av pensionärsbostadsbidragen med de kommunala bostadstilläggen vara angelägen. I fråga om sistnämnda stödform har departementschefen uttalat sig för att ytterligare undersökningar bör göras, innan man tar ståndpunkt till dess ställning i pensionsystemet. Det är med hänsyn härtill inte lämpligt att nu vidtaga några ändringar i fråga om grunderna för de hyressättningsvillkor, med vilka pensionärsbostadsbidraget skall vara förbundet. Samordningsfrågan bör emellertid beaktas vid de fortsatta övervägandena om de kommunala bostadstilläggen. Departementschefen tillägger, att förutsättningarna för en rationell samordning på detta område torde bli väsentligt gynnsammare genom de ändringar i fråga om pensionärsbostadsbidragens konstruktion som han förordar.

I fråga om pensionärsbostädernas standard ansluter departementschefen sig i stort sett till de synpunkter som anförts av åldringsvårdsutredningen och understrukits av bostadspolitiska utredningen. Som allmänt villkor bör gälla, att lägenheterna är modernt utrustade. Vad gäller tillgång till bad anser departementschefen, att pensionärsbostadsbidrag, som hädanefter produceras, bör vara utrustade med enskilt badrum eller duschrum.

Beträffande pensionärsbostadsbidragets konstruktion har bostadspolitiska utredningen föreslagit, att bidraget skall differentieras efter antalet skatte-kronor per invånare i kommunen. Häremot har flera remissorgan anfört erinringar och förordat andra differentieringsgrunder. Gällande statsbidragsregler bygger i allmänhet på hänsyn till kommunernas varierande ekonomiska bärkraft. I flertalet fall användes därvid skatteunderlaget som mått på bärkraften. Såsom utredningen har framhållit tillämpas sagda fördelningsprincip på ett antal andra löpande statsbidrag samt vid fördelningen mellan stat och kommun av kostnaderna för kommunala bostadstillägg. Departementschefen anser, att samma princip bör tillämpas även i fråga om pensionärsbostadsbidraget.

Överståthållarämbetet har förordat, att bidragsnormerna anknytes till en av allmänna statsbidragsutredningen tidigare föreslagen beräkningsformel för statsbidrag till primärkommunerna. Detta skulle innebära, att bidraget utginge med viss, efter skatteunderlaget avvägd procent av ett bidragsunderlag, varigenom bidragsbeloppets anpassning till kommunernas varierande skattekraft skulle bli noggrannare än enligt bostadspolitiska utredningens bidragsskala. Pensionärsbostadskostnaderna bestämmes emellertid av sådana faktorer, att något faktiskt bidragsunderlag ej kan klart fixeras. Då systemet med procentbidrag dessutom av allt att döma skulle bli mera arbetskrävande för det bidragsbeviljande organet än de av bostadspolitiska utredningen föreslagna bidragsgrunderna, har departementschefen ej ansett sig böra frågå dessa.

I vissa remissyttranden har frågan om bidragets värdebeständighet berörts. Detta problem har en betydande räckvidd och bör inte upptas i samband med den nu ifrågavarande ändringen av bidragsreglerna, vilken såsom framgår av vad förut anförts får anses ha ett begränsat syfte.

I likhet med åldringsvårdsutredningen och bostadspolitiska utredningen förordar departementschefen, att bidraget fastställes till ett visst belopp per lägenhet. Att såsom vissa remissorgan föreslagit låta bidraget variera efter andra grunder skulle enligt departementschefens mening onödigt komplicera bidragsgivningen. Några allvarigare risker för att ett bidrag per lägenhet skulle leda till en olämplig produktionsinriktning torde knappast kunna anses föreligga.

Bostadspolitiska utredningens förslag i fråga om bidragets belopp har föranlett erinringar i ett flertal remissyttranden. Därvid har främst gjorts gällande, att de föreslagna bidragsbeloppen jämfört med nuvarande statsstöd innebär en försämring för vissa kommuner och då närmast de som har högt skatteunderlag. Det kan inte förnekas att så är fallet. Den föreslagna bidragsskalan innebär emellertid också att flera kommuner med lågt skatteunderlag kommer att få högre statsbidrag än tidigare. Enligt departementschefens mening innebär utredningens förslag i det stora hela en rimlig avvägning med tanke på att det här varit fråga om dels att samman-

jämka två skilda bidragsformer till en och dels att övergå från utdebitering till skatteunderlag som differentieringsgrund.

Bostadspolitiska utredningens förslag i fråga om beräkning av bidraget godtages.

Likaså biträdes utredningens förslag rörande urvalet av hyresgäster i pensionärsbostäder.

Ärenden om pensionärsbostadsbidrag bör tills vidare handläggas av det organ som svarar för tertiärlån till företag i kommunen. Departementschefen ämnar emellertid pröva möjligheterna att sedermera överföra denna bidragsgivning till kommunerna efter mönster av vad som gäller beträffande familjebostadsbidragen.

De nya bestämmelserna om pensionärsbostadsbidrag bör träda i kraft den 1 januari 1959, varvid kungörelsen om statsbidrag till anordnande av pensionärshem bör upphöra att gälla. Bostadspolitiska utredningen, som förutsatte att de nya reglerna skulle träda i kraft den 1 juli 1958, föreslog, att bestämmelserna om bidrag till pensionärshem skulle gälla under ytterligare ett halvår. Syftet härmed torde väsentligen bli tillgodosett genom att tidpunkten för kungörelsens upphävande bestämmes på nyss föreslaget sätt.

För senare hälften av 1958 bör till följd av det sagda fastställas en ram för bidragsgivningen till pensionärshem. Till denna fråga återkommer departementschefen.

Förbättringslån m. m.

Vid utformningen av de statliga stödåtgärderna för landsbygdens bostadsförsörjning har tyngdpunkten förlagts till egnahemslångivningen för finansiering av ny- och ombyggnadsverksamhet. Syftet med förbättringslånen har varit att skapa ett kompletterande alternativ till denna långivning. Förbättringslånen är sålunda inte avsedda att utgöra en konkurrerande låneform utan skall endast anlitas när nybyggnad eller genomgripande ombyggnad av olika skäl ej bör komma i fråga. I likhet med bostadspolitiska utredningen anser departementschefen, att det inte finns skäl att nu frångå denna avvägning mellan de två stödformerna.

Departementschefen kan också ansluta sig till utredningens åsikt att den skillnad i fråga om lånevillkoren som har uppkommit mellan de två låneformerna i görlig mån bör avlägsnas, så att inte valet mellan olika bostadsförbättrande åtgärder irrationellt skall kunna påverkas av hänsyn till lånestödets form. Samtidigt är det emellertid angeläget att förbättringslånen inte förlorar sin effektivitet när det gäller upprustning av bostäder för äldre och andra folkpensionärer.

Bostadspolitiska utredningen har övervägt olika alternativ för att med bibehållande av förbättringsstödets effektivitet åstadkomma en önskvärd samordning mellan egnahemslån och förbättringslån och därvid bl. a. prövat

möjligheten att slå samman dem till en enhetlig låneform. Departementschefen har i denna fråga kommit till samma uppfattning som utredningen, nämligen att förbättringslånet bör behållas som en självständig låneform. Då specialbestämmelser i fråga om mindre förbättringsarbeten ej kunde undvaras, om lånen sammanfördes, bleve en sammanslagning övervägande formell till sin innebörd och skulle därigenom förfela sitt syfte.

För att få till stånd den åsyftade anslutningen av villkoren för förbättringslån till vad som gäller för egnahemslån har utredningen till en början föreslagit, att räntan för förbättringslånen, som nu är 3 procent, skall höjas till 4 procent. Beträffande räntan för låneförskotten, som i fråga om egnahemslån utgör 5 procent för hela lånet, föreslås likaledes en höjning till 4 procent. Liksom hittills skall dock förskottsrenta uttagas endast på lånets amorteringsdel. Efter mönster av vad som gäller beträffande egnahemslån har utredningen vidare föreslagit, att förbättringslånets räntefria stående del, som nu utgör högst 8 000 kronor, i fråga om lånsökande i allmänhet skall sänkas till högst 4 000 kronor. För att kunna tillgodose behovet av större kapitalsubvention vid upprustning av åldringars och andra folkpensionärens bostäder skall emellertid maximibeloppet enligt förslaget kunna höjas upp till 10 000 kronor, om sökanden eller medlem av hans hushåll kan hänföras till den kategori, som enligt utredningens av departementschefen i det föregående förordade förslag skall kunna placeras i lägenhet, vartill knutits pensionärsbostadsbidrag. Subventionen skall liksom hittills vara behovsprövad. I viss överensstämmelse med de synpunkter som åldringsvårdsutredningen framfört har bostadspolitiska utredningen vidare föreslagit att man, när det vid behovsprövningen kan förutses att sökanden inom något eller några år får väsentligt lägre inkomster, skall kunna beakta förhållandena vid denna framförliggande tidpunkt.

Bostadspolitiska utredningens förslag har vunnit instämmanden från ett flertal av remissorganen. De avvikande synpunkter som redovisas går i allmänhet ut på att maximisubventionen bör vara lika för alla kategorier av lånsökande eller att möjligheten till den högre subventionen bör stå öppen även för andra sökande än folkpensionärer. För sin del anser departementschefen, att utredningen på ett i huvudsak lyckligt sätt har mot varandra avvägt intressena att nå en anslutning till egnahemslånevillkoren och att bibehålla förbättringslånets effektivitet i subventionshänseende när det gäller åldringarna. De fall där förbättringslån för mera betydande och kostnadskrävande upprustning av äldre hus bör ifrågakomma torde med få undantag avse åldringar. Behovet av en särskilt stor kapitalsubvention är sålunda i hög grad koncentrerat till just denna kategori. Departementschefen anser det därför angeläget, att en möjlighet finnes att i avsedda fall utmäta en högre subvention än 4 000 kronor. Det av utredningen föreslagna maximibeloppet, 10 000 kronor, anses väl avvägt. Det förutsattes dock, att detta maximibelopp utnyttjas fullt ut endast när särskilda skäl föreligger.

Det kan från vissa synpunkter framstå som motiverat att ge möjligheten till högre subvention än 4 000 kronor en mera allmän formulering än den av utredningen föreslagna begränsningen till särskilda kategorier av lånesökande. Detta skulle emellertid enligt departementschefens mening innebära, att man ej uppnår den paritet mellan egnahemslån och förbättringslån, som i fråga om lånesökande i allmänhet framstår som önskvärd. Departementschefen biträder därför i huvudsak bostadspolitiska utredningens förslag i fråga om förbättringslånets ränta samt subventionsreglerna.

Departementschefen framhåller emellertid, att en relativt omfattande upprustning med stöd av förbättringslån undantagsvis kan vara att föredra framför en egnahemslånefinansierad nybyggnad eller mera genomgripande ombyggnad också i fråga om vissa andra lånesökande än folkpensionärer eller dem som står på tröskeln till pensionsåldern. I första hand syftas här på sådana befolkningsminoriteter, vilka på grund av sina särskilda levnadsbetingelser kräver speciell hänsyn när det gäller utrustningsstandarden och vilka i fråga om de ekonomiska förutsättningarna för att genomföra ett egnahembygge är jämförbara med folkpensionärer. Departementschefen erinrar om vad han i annat sammanhang (jfr V ht 1958 p. 81) anfört angående de ambulerande zigenarnas bostadsfråga och nämner också, att förbättringslån stundom har visat sig mera ändamålsenliga än egnahemslån, när det har gällt att förse vissa befolkningsgrupper i de nordligaste delarna av landet, bl. a. samer, med lämpliga bostäder. Undantagsvis har förbättringslån härvid även anlåtats för finansiering av ersättningsbyggnader av enkel standard. Det anses lämpligt att vid behovsprövningen behandla de nu nämnda och med dem likartade fall efter samma grunder, som avses i fråga om folkpensionärer. Kungl. Maj:t bör dock liksom hittills ha möjlighet att för bostadsförbättringsföretag i Karesuando kommun bestämma subventionens storlek utan begränsning uppåt.

Departementschefen föreslår sålunda, att den högre subventionen, förutom till folkpensionärer, skall kunna utgå även i sådana speciella fall som nyss angivits. Vad angår bostäder till fjällbefolkningen erinras om att vissa bidrag till byggnadshjälp kan ifrågakomma från anslag på nionde huvudtiteln ävensom från lappfonden. Spörsmålet om en samordning mellan ifrågavarande bidragsverksamhet och förbättringslångivningen förtjänar att uppmärksammas. Det anses lämpligen ankomma på bostadsstyrelsen att i samråd med berörda myndigheter och intressenter undersöka denna fråga.

Vad gäller grunderna för behovsprövningen anser departementschefen sig böra förorda utredningens förslag. Den nuvarande inkomstgränsen, 5 000 kronor beskattningsbart belopp, bör sålunda behållas, medan däremot förmögenhetsstrecket, vilket har mist sin praktiska betydelse genom höjningen av beloppet för beskattningsbar förmögenhet, bör slopas. Givetvis skall dock förmögenhetsförhållandena alltjämt beaktas vid de långivande organens behovsprövning. I anledning av ett motionsyrkande vid 1956 års

riksdag har utredningen uttalat, att undantag från behovsprövningen ej bör ifrågakomma, när det gäller räntefritt stående lån för vatten- och avloppsanläggning. Departementschefen ansluter sig till utredningens ståndpunkt i denna fråga.

Beträffande amorteringstiden biträdes utredningens förslag att den bör vara oförändrad, högst 25 år. Likaså förordas förslaget att den övre belåningsgränsen bör vara enhetlig för olika typer av förbättringslån samt föreslås i likhet med utredningen att den bestämmes till 90 procent av den godkända förbättringskostnaden.

Förbättringslånen bör liksom hittills i första hand säkerställas av in-teckning. Utredningen har föreslagit att kommun, som tecknar borgen för förbättringslån i fall, när annan godtagbar säkerhet ej kan ställas, skall er-hålla dispens från underställning av borgensbeslutet under förutsättning att låntagaren äger åtnjuta högre räntefri stående del än 4 000 kronor eller uppbär förhöjt familjebostadsbidrag. Detta förslag anses bära godtagas. Un-derställningsfriheten bör dessutom avse beslut om borgen för egnahemslån till den, som åtnjuter förhöjt familjebostadsbidrag. Chefen för finansdeparte-mentet torde sedermera komma att för Kungl. Maj:t anmäla förslag om härför erforderlig komplettering av gällande kungörelse angående dispens från underställningskravet.

Lån som i sin helhet är räntefritt och stående kan utlämnas utan säker-het, om beloppet ej överstiger 2 400 kronor. Är lånebeloppet mindre än 500 kronor, må det avskrivas omedelbart efter att förbättringsarbetet slutförts och godkänts av det lånebeviljande organet. Bostadspolitiska utredningen har påpekat, att det beträffande lån på belopp mellan 500 och 2 400 kronor möter svårigheter att kontrollera överlåtelser av den fastighet lånet avser. I syfte att undanröja sådana svårigheter föreslår utredningen, att ett gemen-samt belopp, 1 000 kronor, bör utgöra gräns både i fråga om möjligheten till omedelbar avskrivning och befrielsen från skyldighet att ställa säkerhet. Häremot har bl. a. bostadsstyrelsen invänt, att åtskilliga förbättringslån utgår med belopp liggande mellan 1 000 och 2 400 kronor. Beträffande dessa skulle i fortsättningen tillkomma arbetet med att infordra säkerheter. Enligt styrelsens uppfattning är olägenheterna härav större än de nack-delar som är förbundna med den nuvarande klyftan mellan de två beloppen.

Departementschefen anser, att såväl utredningens synpunkt som vad bostadsstyrelsen anfört är värt beaktande. Det synes sålunda inte lämpligt att sänka det belopp, intill vilket befrielse från säkerhetskravet nu kan medges. Detta skulle medföra en onödig belastning för länsbostadsnäm-nerna med att infordra och pröva säkerheter för en stor mängd lån. Å andra sidan är det inte lämpligt att nämnda belopp är större än det som må avskrivas omedelbart. Har någon säkerhet ej ställts för lånet, beror det många gånger på rena slumpen om eventuella överlåtelser blir kända för

långgivaren eller inte. I allmänhet torde överlåtelseerna ej komma till länsbostadsnämndernas kännedom. Följden därav blir att återkrav på utlämnade belopp endast sällan kan göras gällande och att de träffar slumpvis. Departementschefen föreslår, att problemet löses på så sätt, att räntefritt stående lån får avskrivas omedelbart, om beloppet ej överstiger 2 400 kronor.

I likhet med utredningen anser departementschefen, att pantförskrivning i andra hand av säkerhet för underliggande kredit ej skall vara obligatorisk utan endast krävas, när vederbörande länsbostadsnämnd anser detta särskilt påkallat.

Tillämpningsområdet för förbättringslånggivningen bör i huvudsak vara oförändrat. Departementschefen har emellertid inte något att erinra mot bostadspolitiska utredningens förslag att lån för relativt omfattande ombyggnadsarbeten skall kunna utgå till åldringar och andra folkpensionärer. Den nuvarande möjligheten att i undantagsfall medge förbättringslån för ersättningsbyggnader av enkel standard bör behållas. Liksom hittills bör emellertid bostadsstyrelsen pröva sådana ärenden. Förslaget att förbättringslån också skall kunna utgå till avgift för anslutning till elektrisk distributionsanläggning tillstyrkes. Spörsmålet om motsvarande utvidgning av stödgivningen för jordbrukets rationalisering anses böra prövas i annat sammanhang liksom frågan om lån för ändamålet även i fortsättningen bör utgå från elektrifieringslånefonden.

Förbättringslånggivningen för upprustning av pensionärsbostäder i hus med mer än två lägenheter bör såsom utredningen framhållit tills vidare fortsätta efter hittillsvarande linjer. Länsbostadsnämnden i Örebro län har föreslagit, att förbättringslån för sådant ändamål bör kunna utgå till kommun för iståndsättande av åldringsbostäder även i en- och tvåfamiljshus. Departementschefen finner detta förslag välmotiverat och tillstyrker därför, att förbättringslån för angivna ändamål skall kunna utgå till kommun.

Vad angår tanken på en särskild långgivning för förvärv av befintliga icke statsbelånade hus kan departementschefen helt ansluta sig till de synpunkter som anförts av utredningens majoritet och kan sålunda inte förorda införande av sådana lån.

De av departementschefen förordade ändringarna i reglerna angående förbättringslån föreslås lämpligen träda i kraft den 1 januari 1959.

Revision av kommunala och allmännyttiga bostadsföretag

Departementschefen framhåller, att det är angeläget både att garantier skapas för en effektiv revision av de allmännyttiga bostadsföretagen och att förefintliga möjligheter till rationalisering av fastighetsförvaltningen blir tillvaratagna. I syfte att tillgodose dessa önskemål i fråga om kommunala, allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag har den för ändamålet tillkallade utredningen föreslagit, att tertiärlån till sådana företag skall förbindas med villkor att företaget anlitar något av bostadsstyrelsen aukto-

riserat tillsynsorgan med huvuduppgift att ge råd i fastighetsekonomiska frågor och att granska företagens förvaltning från teknisk-ekonomiska synpunkter. Utredningen har tänkt sig, att tillsynsfunktionerna skulle utövas av befintliga organisationer med anknytning till förvaltningen av bostadsföretag.

Önskvärdheten av en effektiv tillsyn över allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag har allmänt vitsordats vid remissbehandlingen, under det att detaljutformningen av tillsynsverksamheten har blivit föremål för kritiska omdömen från skilda synpunkter. I huvudsak har mot de föreslagna åtgärderna anförts, att dessa är onödigt långtgående och att revisionsuppgiften och den teknisk-ekonomiska rådgivningen ej lämpligen låter sig förena inom ramen för en och samma organisation.

Vid övervägande av utredningsförslaget har departementschefen själv, vad revisionsfrågan angår, kommit till den uppfattningen, att en centraliserad tillsynsverksamhet knappast är erforderlig för att åstadkomma den önskvärda effektiviseringen av de allmännyttiga bostadsföretagens revision. Det torde vara tillfyllest att i detta syfte vidtaga åtgärder för en skärpning av den lokala revisionen. Sådan effekt anses enklast kunna ernås därigenom att man ställer särskilda kompetenskrav på de revisorer, vilka skall granska ifrågavarande bostadsföretags förvaltning. I denna fråga anför departementschefen vidare följande.

De allmännyttiga företag som har aktiebolagsform är underkastade aktiebolagslagens bestämmelser om revision. Innebörden härav är att aktiebolags räkenskaper skall granskas av en, eller om aktiekapitalet eller maximikapitalet enligt bolagsordningen överstiger 500 000 kronor, minst två revisorer. Revisor skall ha den erfarenhet beträffande bokföring och insikt i ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till bolagets verksamhet erfordras för uppdraget. Ytterligare föreskrives, att om aktiekapitalet eller maximikapitalet enligt bolagsordningen uppgår till två miljoner kronor eller däröver eller om bolagets aktier eller av bolaget utgivna obligationer är föremål för notering å fondbörs inom riket, minst en av revisorerna skall vara auktoriserad revisor. Vidare stadgas, att auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman skall utses, där det är föreskrivet i bolagsordningen eller begäres av aktieägare med ett sammanlagt aktiebelopp om minst en tiondel av hela aktiekapitalet. I detta sammanhang bör vidare nämnas, att i de av bostadsstyrelsen fastställda normalstadgarna för allmännyttiga bostadsföretag i såväl aktiebolags- som stiftelseform finnes föreskrivet, att minst två revisorer skall delta i räkenskapsgranskningen, oavsett förelagets storlek.

Det anses med hänsyn till nyssnämnda bestämmelser lämpligt att i fråga om allmännyttigt bostadsföretag, som inte är aktiebolag och som har ett grundkapital på två miljoner kronor eller däröver, såsom villkor för tertiärlån och tillägsslån föreskriva att minst en av revisorerna skall

vara auktoriserad revisor. För företag, vars grundkapital är mindre än två miljoner kronor bör, likaledes i anslutning till aktiebolagslagens bestämmelser, krävas att revisor skall ha den erfarenhet beträffande bokföring och insikt i ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till bestadsföretagets verksamhet erfordras för uppdraget.

Även om sistnämnda krav är allmänt hållet och därför naturligen ganska elastiskt, är det synnerligen viktigt att samtliga företag utser kompetenta revisorer. Utöver auktoriserade revisorer och godkända granskningsmän bör företagen kunna anlita revisorer, anställda av kommun med egen revisionsavdelning, konsulenter hos Landskommunernas förbund och revisorer hos Kommunalekonomiska föreningen.

Departementschefen föreslår den kompletteringen av gällande regler för tertiärlån och tillägglån, att sådana kompetenskrav för revisorer som han nyss har angivit införes som villkor för lån till allmännyttiga företag. Motsvarande bör i tillämpliga delar gälla när kommun står som låntagare. I fråga om kooperativa företag är departementschefen ej beredd att nu föreslå några särskilda regler för revisionen. Det förutsättes emellertid, att kommunerna vid utseende av revisor för sådant företag enligt därom gällande föreskrifter skall beakta angelägenheten av att uppdraget lämnas till kompetent revisor.

Vad härefter angår åtgärder för främjande av en rationell fastighetsförvaltning är det tydligt, att sådana åtgärder är synnerligen angelägna. En förbättrad fastighetsförvaltning kan medföra, att hyrorna kan hållas väsentligt lägre än eljest. På längre sikt kan rationaliseringsåtgärder på fastighetsförvaltningens område få mycket stor betydelse för hyressättningen.

Av yttrandena över utredningens förslag framgår, att olika organisationer, såsom SABO, HSB och Svenska riksbyggen, förfogar över värdefullt erfarenhetsmaterial rörande fastighetsomkostnaderna, vilket de är beredda att ställa till bostadsföretagens förfogande. Man synes kunna räkna med att nämnda sammanslutningar även framdeles skall vara beredda att gå bostadsföretagen till handa med alla de råd och upplysningar i fastighetsekonomiska frågor, som de har möjlighet att ge. Det bör också kunna förutsättas, att bostadsföretagen överlag skall vara intresserade av att utnyttja dessa möjligheter. Härigenom skapas underlag för ett ömsesidigt utbyte av erfarenheter på området, som bör verka stimulerande på rationaliseringsarbetet. Det framhålles även, att undersökningar rörande rationalisering av fastighetsförvaltningen hör till de arbetsuppgifter, som statens nämnd för byggnadsforskning har upptagit på sitt program.

Med hänsyn till det sagda anses f. n. ytterligare åtgärder från statsmakternas sida i den berörda frågan inte erforderliga. Utvecklingen på området bör emellertid följas med uppmärksamhet. Om det framdeles skulle visa sig, att en önskvärd och möjlig rationalisering av fastighetsförvaltningen kräver

särskilda insatser från statsmakternas sida, bör frågan tagas upp till förnyat övervägande.

I detta sammanhang omnämnes vidare, att utredningen om allmännyttiga och kooperativa bostadsföretags förvaltning m. m. även behandlat frågan om fördelningen mellan stat och kommun av förluster, uppkomna vid förvaltningen av kommun eller allmännyttigt bostadsföretag tillhörigt flerfamiljshus. Utredningen anser, att en ändring av den i 33 § tertiärlånekungörelsen stadgade fördelningsregeln — enligt vilken staten under vissa förutsättningar skall svara för fyra femtedelar av uppkomna förluster — kan övervägas men att prövningen av denna fråga bör anstå. Utredningen föreslår emellertid viss omformulering av 33 § i syfte att frågor rörande statens ansvarstagande för förluster inte skall kunna göras till föremål för domstols prövning. Vid remissbehandlingen har framförts förslag om ändringar av 33 § även i andra hänseenden. För egen del är departementschefen inte nu beredd att ta ställning till frågan om ändrade grunder för förlustfördelningen. Vid sådant förhållande anses även övriga stadganden i nämnda paragraf böra tills vidare bibehållas oförändrade.

Grunderna för finansiering av allmännyttigt bostadsföretags grundkapital

Bostadsstyrelsen har (skr. 2/10 1957) behandlat grunderna för finansiering av allmännyttigt bostadsföretags grundkapital. Med erinran om att dylikt företags grundkapital skall uppgå till belopp, som motsvarar minst en procent av det av företaget förvaltade fastighetskapitalet, framhåller styrelsen, att fråga vid skilda tillfällen uppkommit beträffande medgivande att viss del av det sålunda erforderliga grundkapitalet tillskjutes av annan än vederbörande kommun. I vissa fall har styrelsen godtagit en dylik ordning. Styrelsen anser att rådande praxis bör bibehållas, men denna ståndpunkt har intagits under viss tvekan och styrelsen är inte enhällig.

Bostadsstyrelsen är likväl närmast böjd för att medgiva att de kooperativa organisationerna HSB och Svenska riksbyggen — så länge representanter för dem godkännes att ingå såsom minoritet i ett allmännyttigt företags styrelse — bidrager i fråga om anskaffning av erforderligt grundkapital såväl vid företagets bildande som framdeles i samband med eventuell utökning av kapitalet. Styrelsen förutsätter dock, att bidraget utgår med högst det belopp, som motsvarar förhållandet mellan organisationens och kommunens representanter i företagets styrelse och att kommunen i fråga om aktiebolag medgives rätt till inlösen av aktierna.

Vidare förklarar sig styrelsen beredd att i den mån andra intressenter av icke spekulativ art än HSB och Svenska riksbyggen, t. ex. ideella organisationer och vissa industrier i deras bostadsanskaffning för anställda, tillika vill deltaga i finansiering av grundkapital, från fall till fall avgöra frågan om erkännande av företaget såsom allmännyttigt.

Departementschefen godtager vad bostadsstyrelsen anfört rörande grunderna för tillskott från annan än kommun till allmännyttigt företags grundkapital.

Avskrivning av statsbidrag till pensionärshem m. m.

Bostadsstyrelsen har (skr. 7/11 1956) framlagt förslag till bestämmelser angående rätten att återkräva statsbidrag till pensionärshem och lantarbetarbostadsbidrag.

Departementschefen biträder förslag av bostadsstyrelsen att krav på återbetalning av pensionärshemsbidrag och lantarbetarbostadsbidrag icke må framställas sedan 30 resp. 10 år förflutit sedan bidraget i sin helhet utlämnades. I de fall då pensionärshemsbidrag återkräves, bör, såsom riksräkenskapsverket föreslagit, det erhållna bidraget räknas ned med $\frac{1}{30}$ för varje år som byggnaden använts för sitt ändamål.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten

I propositionen nr 119 till innevarande års förra riksdag har beträffande anslaget till *kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* föreslagits, att till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår skall anvisas ett förslagsanslag av 155 000 000 kronor. Anslaget har beräknats med ledning av de vid propositionens avlåtande till riksdagen gällande räntesatserna för primär- och sekundärlån. Genom fullmäktiges i riksbanken beslut den 2 maj 1958 att sänka diskontot med en halv procent har räntesatserna för primär- och sekundärlån reducerats. Under nästa budgetår kommer låntagarna att tillgodoföras ränteeftergifter, beräknade på grundval av de ränteutgifter, som låntagarna haft under tiden 1 juli 1957—30 juni 1958. Nyssnämnda sänkning av räntesatserna för primär- och sekundärlån medför därför, att tillgodoförandet av ränteeftergifter under nästa budgetår får något mindre omfattning än som tidigare antogs. Departementschefen beräknar nu anslagsbehovet till 150 000 000 kronor.

Från förslagsanslaget till *bostadsrabatter*, vilket för innevarande budgetår anvisats med 140 000 000 kronor, bestrides kostnaderna för dels familjebostadsbidrag jämte familjebidrag och bränslebidrag dels ock statsbidrag till pensionärslägenheter, pensionärsbostadsbidrag. Bostadsstyrelsen har beräknat, att kostnaderna för familjebostadsbidrag m. m. skall stiga till 160 000 000 kronor under nästa budgetår. Med hänsyn till den av inkomstutvecklingen betingade nedgången av antalet bidragstagare finner departementschefen det inte sannolikt, att utgifterna kommer att uppgå till högre belopp än 150 000 000 kronor.

Kostnaderna för pensionärsbostadsbidrag har av bostadsstyrelsen uppskattats till ca 500 000 kronor under nästa budgetår. Den av departementschefen i det föregående förordade omläggningen av stödet till byggandet av pensionärsbostäder kommer att leda till en ökning av utgifterna under

detta anslag fr. o. m. budgetåret 1959/60. Mot bostadsstyrelsens uppskattning av utgifterna under nästa budgetår har departementschefen ingen erinran och anser liksom styrelsen, att beloppet ej bör påverka anslagsberäkningen.

Anslaget till bostadsrabatter bör sålunda uppföras med 150 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 10 000 000 kronor jämfört med det preliminärt upptagna beloppet.

Reservationsanslaget till *bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* är för innevarande budgetår uppfört med 20 000 000 kronor och har preliminärt upptagits till samma belopp för nästa budgetår. De av departementschefen förordade ändringarna i grunderna för bestämmande av räntefria stående delar av förbättringslån kan komma att föranleda en viss minskning av den genomsnittliga storleken av dessa lånedelar. Anslagsbehovet för nästa budgetår torde dock inte påverkas härav. Anslaget bör uppföras med ett något högre belopp än det preliminärt beräknade. Det förordas, att 22 000 000 kronor anvisas.

I den mån bidrag för specialinredning av invalidlägenheter i enlighet med av departementschefen förordade riktlinjer beviljas i samband med förbättringslån bör bidragsbeloppet avföras från ifrågavarande anslag. Anslagsbelastningen torde ej komma att röna någon nämnvärd inverkan härav. I övrigt bör nämnda bidrag belasta anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande.

Reservationsanslaget till *bidrag till inrättande av pensionärshem* har preliminärt beräknats till samma belopp som anvisats för innevarande budgetår eller 10 000 000 kronor. Under anslaget skall anvisas medel till utbetalning under nästa budgetår av tidigare beviljade bidrag. För nästa budgetår anses medelsanvisningen kunna minskas till 8 000 000 kronor.

I fråga om ramen för beviljande av pensionärshemsbidrag har i propositionen nr 119 till innevarande års förra riksdag föreslagits, att beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem under budgetåret 1958/59 skall kunna meddelas intill ett belopp av 5 000 000 kronor. Bidragsramen har i propositionen beräknats under antagandet, att en omläggning av statens stöd till pensionärsbostäder skall göras den 1 januari 1959, innebärande att ifrågavarande bidrag ersättes med tertiär- och tilläggs-lån jämte ett löpande bostadsbidrag.

Departementschefen anför nu att erfarenheterna beträffande byggnadsarbetarnas sysselsättning under den gångna vintern visar, att det är synnerligen angeläget att ett betydande antal bostadsbyggnadsföretag påbörjas under tredje kvartalet i år för att ge sysselsättning åt byggnadsarbetarna kommande vinter. Planer har också uppgjorts i syfte att få till stånd en omfattande igångsättning av bostadsbyggen under tredje kvartalet. Det är med hänsyn till arbetsmarknadsläget på olika orter önskvärt, att alla möjligheter till igångsättning av byggnadsföretag under de närmaste måna-

2 — Bihang till riksdagens protokoll 1958. 6 saml. Nr B 37

derna blir utnyttjade. Ett betydande antal pensionärshemsbyggen har planerats, vilket är ett uttryck för det stora behov av pensionärsbostäder som föreligger. En stor del av dessa byggnadsföretag torde bli påbörjade så snart besked lämnas i fråga om statens stöd. Bidragsramen bör därför ökas, förslagsvis med 10 000 000 kronor till 15 000 000 kronor.

Till *bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* har preliminärt beräknats ett reservationsanslag av 25 000 kronor eller samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. Departementschefen föreslår, att anslaget definitivt äskas med detta belopp.

Vad härefter angår *lånefonden för bostadsbyggande* anför departementschefen följande.

Till en början vill jag erinra, att frågan om att i större eller mindre utsträckning ersätta den statliga bostadslångivningen med statlig garanti å krediter lämnade av bankinrättningar tidigare i olika sammanhang varit föremål för diskussion. En av landshövdingen M. Lemne gjord utredning i ämnet avlämnades år 1955. Frågan har emellertid av olika skäl ansetts sakna aktualitet. Det synes finnas anledning anta, att förutsättningarna numera är gynnsammare än tidigare och att det därför inte är uteslutet att ett kreditgarantisystem kan genomföras åtminstone i fråga om en begränsad del av bostadslångivningen. Med hänsyn till de administrativa och andra fördelar som skulle kunna vinnas vid en tillämpning av kreditgarantisystemet är det min avsikt att närmare undersöka denna fråga. Jag räknar inte med att resultaten av dessa undersökningar kan föranleda förslag till riksdagen under innevarande vårsession och beräknar i det följande medelsbehovet för nästa budgetår på grundval av oförändrade förutsättningar i ifrågavarande hänseende.

Jag vill här även beröra frågan om konstruktionen av det högsta belåningsvärdet. Byggnadslåneutredningen har i sitt nyligen avgivna betänkande, vars huvudinnehåll jag senare skall redogöra för, föreslagit att det högsta belåningsvärdets konstruktion skall ändras, bl. a. för att lånsökandena i förväg skall kunna göra erforderliga beräkningar av de ekonomiska förutsättningarna för byggnadsprojektens genomförande. Förslaget innebär i huvudsak, att belåningsvärdet skall uppdelas i tomtkostnad och byggnadskostnad, den senare beräknad på grundval av ett enhetligt stompris samt utrustningstillägg, samt att det skall justeras med hänsyn till förändringarna i bostadsstyrelsens byggnadskostnadsindex och till den beräknade takten i byggnadsrationaliseringen.

Innan verkningarna av de nu gällande bestämmelserna om högsta belåningsvärde har kunnat studeras närmare anser jag det inte lämpligt att vidtaga så vittgående ändringar i maximeringsreglernas konstruktion som byggnadslåneutredningen föreslagit. Jag har emellertid för avsikt att pröva om det är möjligt att utan sådana ändringar åstadkomma förenklingar i bestämmelserna.

Vid anmälan av årets statsverksproposition, bil. 26, p. 5, och av propositionen 1958: 2, bil. 12, p. 3, har jag behandlat bostadsbyggandets omfattning under innevarande och nästa budgetår. Jag har därvid anfört, att tillskottet av bostäder utgjort omkring 58 000 lägenheter år 1954 och 57 000 lägenheter såväl 1955 som 1956. För 1957 beräknade jag, att antalet färdigställda lägenheter uppgått till minst 62 000. Antalet påbörjade lägenheter var ett-

vart av åren 1954—1956 ca 60 000 och jag uppskattade antalet under 1957 till likaledes 60 000. Jag har vidare anförts, att medelsramarna för bostadslångivningen bör fastställas från den utgångspunkten, att man eftersträvar ett bostadsbyggande av den nu uppnådda omfattningen. I enlighet härmed har jag för nästa budgetår preliminärt beräknat medelsramen för lån som skall utgå från lånefonden till bostadsbyggande — tertiärlån samt räntebärande egnahems- och förbättringslån — till 690 000 000 kronor. Härvid har jag utgått ifrån att en igångsättning av minst 62 000 lägenheter, varav minst 4 000 privatfinansierade, erfordras för att nyss angivna mål skall uppnås.

I nyssnämnda sammanhang har jag också framhållit, att beräkningarna i fråga om medelsramen och bostadsbyggandets storlek grundar sig på delvis osäkra faktorer. Jag anförde sålunda, att det inte är möjligt att exakt ange hur stor bostadsproduktion som kan åstadkommas t. ex. under 1958 eller 1959. Relativt små förändringar i den genomsnittliga byggnadstiden påverkar årstillskottet rätt mycket. Förändringar i fråga om såväl lägenheternas storlek som andelen i bostadshus ingående lokaler påverkar lånebeloppets storlek per lägenhet. Vad en viss medelsram motsvarar i nya bostadslägenheter kan därför inte exakt beräknas. Även förskjutningar i igångsättningen från en del av året till en annan påverkar på kort sikt lägenhetstillskottets storlek. Det är vidare ovisst, hur stort det privatfinansierade bostadsbyggandet blir.

Enligt nu föreliggande uppgifter uppgick tillskottet av bostadslägenheter år 1957 till ca 64 000. Färdigställandet blev opåräknat stort under årets sista del. Antalet påbörjade lägenheter var under året ca 65 000. Med hänsyn till förut anförda omständigheter anser jag det vara mest realistiskt att bibehålla den förut nämnda utgångspunkten vid beräkningen av medelsramarna för nästa budgetår.

I förenämnda sammanhang (prop. 1958: 2, bil. 12, p. 3) underströk jag särskilt, att en tendens till ökning av lånebeloppet per lägenhet i flerfamiljshus förelegat, vilken i första hand sammanhängt med en successiv ökning av lägenheternas storlek. Samtidigt framhöll jag emellertid, att den allt överskuggande uppgiften på bostadsområdet är att komma till rätta med bostadsbristen, varför man kan förutsätta att kommunerna och byggnadsföretagen är inställda på att inom den ram för bostadsbyggandet som den statliga långivningen utgör åstadkomma ett så stort antal lägenheter som möjligt. Av samma skäl ansåg jag det kunna antagas att restriktivitet i fortsättningen skall iakttagas, då det gäller att i statsbelånade bostadshus anordna butiker, kontorslokaler och dylikt.

Den tendens till ökning av lånebeloppet per lägenhet som jag sålunda talade om har förstärkts. Under det att beräkningarna av medelsramen för beviljande av tertiärlån för innevarande budgetår och motsvarande preliminärt beräknade ram för nästa budgetår bygger på förutsättningen att medelbeloppet per lägenhet skall utgöra 9 000 kronor, har i verkligheten medelbeloppet per lägenhet under månaderna juli—januari, för vilka uppgifter nu är tillgängliga, uppgått till ca 9 500 kronor. Det synes ofrånkomligt, att en viss hänsyn tages till denna utveckling. Jag anser likväl, att beräkningarna av ramen bör grundas på antagande om endast en mindre höjning av lånebeloppet per lägenhet. Då det numera endast är medelsramarna som reglerar bostadsbyggandets omfattning, är det kommuner och byggnadsföretagare som på det lokala planet har att genom sin planering av

bostadsbyggandet avgöra hur stort antal lägenheter, som skall åstadkommas med hjälp av lån inom de för långivningen fastställda ramarna. Man får därför förutsätta, att de vid den lokala planeringen tar hänsyn till angelägenheten av att snabbt avveckla bostadsbristen.

I detta sammanhang vill jag erinra om att min företrädare i förra årets proposition angående bostadsförsörjningen (prop. nr 100) anmälde, att en mera långsiktig planering av bostadsbyggandet borde komma till stånd. Det förutsattes att bostadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen skulle taga de initiativ, som i anledning härav erfordrades.

Enligt vad jag erfarit har bostadsstyrelsen anhållit om uppgifter från olika kommuner om bostadsbehovet och produktionsmöjligheterna under de närmaste åren. Sedan dessa uppgifter lämnats samt bearbetats av bostadsstyrelsen kommer ett säkrare underlag för bedömningen av bostadsbyggandet på något längre sikt att föreligga. Det blir då också möjligt att bättre än hittills ange inte endast hur stort bostadsbyggandet bör vara utan också vilken fördelning av bostadsbyggandet på olika områden och orter i landet som bör eftersträvas för att underskottet på bostäder skall kunna snabbt täckas.

Genomförandet av en flerårsplanering av bostadsbyggandet bör också kunna verksamt bidra till en jämnare sysselsättning för byggnadsarbetarna över hela året. För att främja sysselsättningen bland byggnadsarbetarna under nästa vinter har årets riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t beslutat om en relativt betydande utökning av ramarna för den statliga bostadslångivningen under innevarande budgetår. Framför allt har härmed åsyftats att åstadkomma en omfattande igångsättning av bostadsbyggnadsföretag under andra kvartalet i år. För att säkerställa sysselsättning för byggnadsarbetarna nästa vinter räknar jag med att av medelsramarna för nästa budgetår en stor del skall disponeras för företag, som är avsedda att påbörjas redan under tredje kvartalet i år.

Det ligger i sakens natur att slutlig ställning inte redan nu kan tas till den lämpliga omfattningen av igångsättningen under 1959. Detta får ske längre fram med beaktande av det ekonomiska läget och de praktiska möjligheterna i övrigt att öka produktionen.

För budgetåret 1958/59 beräknar departementschefen, att 41 500 lägenheter i tertiärbelånade flerfamiljshus samt rad- och kedjehus skall påbörjas. Häri inräknas ca 500 lägenheter i pensionärshem. Samtidigt räknar departementschefen med att antalet lägenheter, som påbörjas i pensionärshem för vilka statsbidrag i enlighet med hittills gällande villkor beviljas, skall begränsas till 500. Antalet lägenheter i egnahemsbelånade hus uppskattas till 16 000.

Från dessa utgångspunkter beräknar departementschefen för beviljande av tertiärlån ett belopp av 380 000 000 kronor och för beviljande av egnahemslån för nybyggnader 345 000 000 kronor. Därvid har, på grundval av uppgifter om egnahemslånets storlek per lägenhet under det senaste året, antagits ett något lägre lånebelopp per lägenhet än det som ligger till grund för beräkningen av innevarande budgetårs egnahemslåneram. För egnahemslån till ombyggnadsföretag och för räntebärande förbättringslån beräknas oförändrat 45 000 000 kronor. Långivningen kan alltså uppskattas

komma att avse ett belopp av tillhoppa (380 000 000 + 345 000 000 + 45 000 000) 770 000 000 kronor. För räntefria stående delar av egna-hemslån beräknas 70 000 000 kronor. Medelsramen för tertiärlån samt räntebärande egna-hemslån och förbättringslån bör därför fastställas till (770 000 000 — 70 000 000) 700 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har beräknat ramen till 770 000 000 kronor. Skillnaden sammanhänger i huvudsak med att styrelsen förutsatt en igångsättning av 65 000 lägenheter, beräknat högre belopp per lån samt förutsatt att för egna-hemslån till ombyggnadsföretag och räntebärande förbättringslån skulle beräknas 60 000 000 kronor.

Styrelsen har föreslagit, att lån för rad- och kedjehus bör avräknas från en och samma låneram, oavsett vilken låneform som väljes för företaget, enär det eljest kan hända att detta val irrationellt påverkas av utrymmet inom en ram. Detta önskemål bör beaktas, när Kungl. Maj:t utfärdar föreskrifter angående låneramarna.

I detta sammanhang anmäler departementschefen följande. Vid införande av möjligheten att utlämna tertiärlån och tilläggs-lån till studentbostäder förutsattes, att vederbörande kommun skulle tillhandahålla erforderlig tomtmark utan kostnad (jfr prop. 1950: 99, s. 70). Syftet härmed var närmast, att sådan tomtsubvention skulle utgöra ersättning för det kommunala bidrag, som eljest gällde såsom förutsättning för tilläggs-lån. Angivna villkor har inte ansetts utgöra hinder för att vissa tomtkostnader fått inräknas i produktionskostnaden vid statlig belåning då fråga varit om lägestillägg för särskilt välbelägen tomtmark eller kostnader för grundförstärkning. Med hänsyn till den ringa tillgången på outnyttjad tomtmark i Stockholm har det emellertid övervägts att uppföra studentbostadshus i förortskommuner. I sådant fall kan knappast förväntas att kommunen skall vilja göra en ekonomisk insats motsvarande den som förutsatts i förenämnda proposition. Med hänsyn härtill utgår departementschefen ifrån att Kungl. Maj:t, om ej riksdagen har något att erinra däremot, i angivna fall skall äga göra avsteg från förenämnda krav på kommunal subvention. I den mån så sker bör tomtkostnad givetvis kunna inräknas i produktionskostnaden vid statlig belåning.

Anslaget till lånefonden för bostadsbyggande för nästa budgetår har preliminärt beräknats till 600 000 000 kronor. Då det ej finns anledning att frångå förutsättningarna för denna beräkning, bör anslaget slutligt upptagas med det preliminärt beräknade beloppet.

Vad angår lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien utgår departementschefen från, att de medel som under budgetåret 1958/59 kommer att inflyta från fonden i form av kapitalavbetalningar skall räcka till för utbetalande av lån under budgetåret. Departementschefen kan alltså inte tillstyrka bostadsstyrelsens förslag att nya medel skall tillföras fonden utan föreslår att anslaget upptages med ett formellt belopp av 100 kronor.

Vad slutligen beträffar *räntefria lån till bostadsbyggande* har departementschefen förut beräknat, att under nästa budgetår beslut om räntefria stående delar av egnahemslån kommer att meddelas intill ett belopp av 70 000 000 kronor. Den preliminära tilläggsålgivningen till flerfamiljshus uppskattas till 60 000 000 kronor. Medelsramen för nästa budgetår bör alltså fastställas till (70 000 000 + 60 000 000) 130 000 000 kronor.

Anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande har preliminärt beräknats till 180 000 000 kronor, vilket belopp bör upptagas slutligt.

Från förevarande anslag bör avföras belopp som utbetalas såsom bidrag för specialinredning av invalidlägenheter och som inte, i enlighet med vad ovan föreslagits, skall belasta anslaget till bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet. Beräkningen av anslagsbehovet torde inte påverkas härav.

Den bostadspolitiska organisationen

Innan bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna tillkom den 1 juli 1948 handhades lån- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningen av egnahemsorganisationen och statens byggnadslånebyrå. Samtidigt med de nya bostadspolitiska organens tillkomst genomfördes viktiga ändringar och utvidgningar av lån- och bidragsgivningen. En successiv decentralisering av arbetsuppgifter från bostadsstyrelsen till de lokala organen förutsattes därvid komma till stånd. Slutlig ställning togs dock icke till frågan i vilken takt eller omfattning en utflyttning av ärendegrupper borde ske med hänsyn till att en mera slutgiltig ny organisation icke ansågs kunna skapas omedelbart. Utbyggandet av länsorganen förutsattes ske i så långsam takt att den erfarenhet, som vanns under utbyggnaden, kunde beaktas vid den slutliga utformningen av organisationen för ifrågavarande organ.

Under åren 1949—1957 har i enlighet med de allmänna riktlinjer som uppdragits för verksamheten en omfattande successiv utflyttning av ärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna och kommunerna ägt rum. Början gjordes med ärenden angående egnahemslån och förbättringslån. Därefter utflyttades vissa flerfamiljshusärenden och ärenden angående familjebostadsbidrag.

Enligt nuvarande fördeining handlägger *bostadsstyrelsen* centralt ärenden angående tertiärlån till flerfamiljshus i städer med minst 50 000 invånare, i vissa grannkommuner till Stockholm och Göteborg samt i några andra kommuner. Därjämte handlägger styrelsen ärenden angående egnahemslån och förbättringslån, som avser Stockholms stad. Styrelsen handlägger vidare ärenden avseende pensionärsbostadsbidrag samt förbereder ärenden angående statsbidrag till pensionärshem och lån till studentbostäder, i vilka ärenden Kungl. Maj:t meddelar beslut. *Länsbostadsnämnderna* handlägger alla övriga ärenden angående tertiärlån till flerfamiljshus liksom alla ärenden rörande egnahemslån och förbättringslån utom vad gäller Stockholms stad. *Kommunerna* (förmedlingsorganen) handlägger alla ären-

den angående familjebostadsbidrag samt förmedlar i övrigt alla förut nämnda låne- och bidragsärenden. Kommunerna svarar därjämte för byggnadskontroll såväl under byggnadstiden som därefter.

Syftet med de vidtagna decentraliseringsåtgärderna har varit att statliga lån och bidrag skall kunna beviljas på ett enkelt och smidigt sätt. På senare tid har även andra åtgärder vidtagits i förenklande syfte. Hit hör de av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna att preliminära beslut om tertiär- och tillägglån skall meddelas innan byggnadsföretag igångsättes, vidare att vid prövningen av preliminära ansökningar angående sådana lån beräkning av byggnadskostnad, förvaltningsutgifter och hyror ej skall utföras, samt slutligen den genomförda maximeringen av belåningsvärdena för bostadshus. Med hänsyn till den statliga bostadslångivningens stora ekonomiska betydelse har det emellertid befunnits påkallat att undersöka möjligheterna att ytterligare förenkla handläggningen av ansökningar om tertiär- och tillägglån och därmed sammanhängande frågor. Denna uppgift har anförtratts åt byggnadslåneutredningen.

Utredningen föreslår, att man i syfte att undvika dubbelarbete och åstadkomma en smidigare handläggning skall helt decentralisera långivningen och det därmed förenade arbetet med kostnadsgranskning, teknisk kontroll och låneförberedelse och förlägga detta arbete till kommunerna. Å andra sidan förutsätter utredningen, att vissa förvaltningsuppgifter, avseende bl. a. amorteringar, räntor och familjebostadsbidrag, på grund av möjligheterna till maskinanvändning centraliseras till bostadsstyrelsen. Enligt utredningens förslag skulle styrelsen i första hand bli en direktivgivande och övervakande myndighet, medan länsbostadsnämnderna skulle få uppgiften att vara rådgivande organ främst för de mindre kommunerna och att tills vidare besluta i låneärenden som angår dessa kommuner.

Vad till en början angår *fördelningen av ärenden* på olika organ har i remissyttrandena, främst från bostadsstyrelsen, åtskilliga invändningar riktats mot en så långt gående decentralisering som utredningens förslag innebär. Främsta skälet härtill synes vara att utredningen icke anses ha helt övertygande utrett frågan om kommunernas möjligheter att övertaga långivningen eller frågan om deras ansvar i förhållande till staten för beviljade lånemedel. I flera yttranden förordas en fortsatt men till länsbostadsnämnderna begränsad utflyttning av ärenden från bostadsstyrelsen, medan i andra åter föreslås en centralisering till styrelsen.

Vid övervägande av denna fråga har departementschefen kommit till den uppfattningen att förutsättningar f. n. icke föreligger för ett genomförande av så genomgripande ändringar i ärendefördelningen mellan de bostadspolitiska organen, som utredningen föreslagit. Departementschefen förordar, att tills vidare de åtgärder vidtages, som framgår av det följande.

I likhet med utredningen anser departementschefen, att bostadsstyrelsens uppgift i huvudsak bör begränsas till direktivgivning, upplysningsverksam-

het, övervakning i form av stickprovskontroll samt handläggning av besvärshandlingarna. Den tidigare påbörjade utflyttningen av flerfamiljshusärenden till länsbostadsnämnderna bör därför enligt departementschefens mening fortsättas och under nästa budgetår genomföras i den utsträckning som visar sig praktiskt möjlig. Vidare bör ärenden angående bidrag till pensionärsbostäder utflyttas till nämnderna. Frågan om en utflyttning av de ärenden som bostadsstyrelsen handlägger rörande Stockholms stad — där någon motsvarighet till länsbostadsnämnderna ej finnes — torde det få ankomma på bostadsstyrelsen att utreda.

För länsbostadsnämndernas vidkommande skulle resultatet av denna utflyttning av ärenden från bostadsstyrelsen bli, att nämnderna i fortsättningen får handlägga samtliga låneärenden samt ärenden angående bidrag till pensionärsbostäder.

Beträffande de kommunala förmedlingsorganen förutsättes, att dessa liksom hittills skall handlägga alla ärenden angående familjebostadsbidrag samt svara för erforderlig byggnadskontroll. Med beaktande av byggnadslåneutredningens förslag härutinnan samt den i stort sett samstämmiga avslutningen i remissyttrandena anses det emellertid böra övervägas att låta kommunerna, i den utsträckning som befinnes praktiskt lämplig, ensamma svara även för den tekniska granskningen i låneärenden.

Som bostadsstyrelsen erinrat har en begränsad sådan utflyttning påbörjats som försök. Enligt departementschefens mening bör denna utflyttning fortsättas. Till en början torde den tekniska granskningen kunna anförtros åt städer med minst 10 000 invånare samt annan kommun, där byggnadsnämnden har tillgång till arkitekt. Granskningen bör utföras av förmedlingsorganet eller byggnadsnämnden eller eljest det organ som kommunen finner lämpligt.

I den mån den tekniska granskningen utlägges på kommunerna ändras även länsbostadsnämndernas uppgifter beträffande ifrågavarande låneärenden till att avse endast värdering, uträkning av lånebelopp, frågor om säkerhet för lånet samt i förekommande fall hyressättning ävensom att meddela beslut i låneärenden.

Såsom anförts i det föregående bör det övervägas att sedermera överföra även ärenden angående pensionärsbostadsbidrag till de kommunala förmedlingsorganen.

Av väsentlig betydelse för genomförandet av de av departementschefen förordade decentraliseringsåtgärderna är att bostadsstyrelsens *direktivgivning till länsbostadsnämnder och förmedlingsorgan* blir klar och entydig. Anvisningar, som innefattar villkor för lån, bör vara tillgängliga även för lånsökande. Vidare bör av direktiven klart framgå de metoder som tillämpas i fråga om värdering och hyressättning. Av särskild vikt är att kommunernas byggnadskontroll och tekniska granskning blir så enkel som möjligt, vilket bör beaktas vid utformning av direktiven. Beträffande själva upplägg-

ningen av informationen torde byggnadslåneutredningens synpunkter tjäna till värdefull ledning. Med hänsyn till frågans betydelse anser departementschefen, att direktiven bör fastställas av Kungl. Maj:t och har därför för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt bostadsstyrelsen att inkomma med förslag till direktiv i enlighet med vad nu anförts.

I samband med den nu behandlade frågan om bostadsstyrelsens direktivgivning har byggnadslåneutredningen bl. a. aktualiserat vissa frågor rörande styrelsens statistik samt föreslagit skyldighet för kommunerna att ersätta statsverket vissa kostnader för styrelsens medverkan vid uppläggandet av bostadsförsörjningsplaner. Vad gäller statistiken ansluter departementschefen sig till statistiska centralbyråns mening att de av utredningen berörda frågorna lämpligen bör hänskjutas till 1956 års statistikkommitté. Frågan om en avgiftsbelagd service vid upprättandet av bostadsförsörjningsplaner anser departementschefen däremot böra anstå tills vidare i avvaktan på den omprövning av frågan om kommunernas skyldighet att uppgöra sådana planer, som styrelsen förutskickat.

Av de *förenklingsåtgärder i övrigt*, som byggnadslåneutredningen förordat, har förslaget om att slopa de obligatoriska femårsbesiktningarna av belånade bostadshus tillstyrkts i det övervägande antalet yttranden. Bostadsstyrelsen har för sin del vitsordat, att arbetet därmed är betungande, varför styrelsen sedan länge varit inställd på förenklingar. Styrelsen har numera utfärdat nya föreskrifter, vilka torde betydligt underlätta arbetet för såväl förmedlingsorgan som styrelsen. Föreskrifterna innebär bl. a., att femårsbesiktningarna begränsas till två för varje fastighet samt att besiktningarna endast skall avse det yttre underhållet. Med hänsyn härtill anses någon ytterligare åtgärd icke nu böra vidtagas. Beträffande utredningens förslag till förenklad försäkringskontroll anses icke heller några åtgärder påkallade innan resultatet föreligger av de undersökningar i frågan, som enligt vad styrelsen upplyst pågår inom denna. Departementschefen finner vidare förutsättningar icke föreligga för att i nuvarande läge pröva utredningens förslag i fråga om beräkningen av ränteeftergifter.

Utredningens förslag till förenkling av de kamerala uppgifterna innebär bl. a. en centralisering av ett flertal uppgifter till bostadsstyrelsen. Förslaget förutsätter en betydande utvidgning av den maskinpark, som redan är beställd i samband med den av styrelsen tidigare beslutade övergången till hålkortssystem. Enligt departementschefens mening bör erfarenheterna härav avvaktas innan man vidtar ytterligare förenklingar. Utredningens förslag i fråga om de kamerala uppgifterna innefattar emellertid värdefulla upplag, som bör tillvaratagas för framtiden.

I likhet med flertalet remissorgan är departementschefen icke beredd tillstyrka förslaget om uttagande av en särskild låneavgift för täckande av kostnaderna för den statliga bostadsorganisationen. Den av utredningen förordade utflyttningen till länsbostadsnämnderna av pantvärden rörande

tidigare beviljade lån anses böra ytterligare prövas av bostadsstyrelsen, innan slutlig ställning tages härtill.

Beträffande den av utredningen föreslagna koncentrationen till statens nämnd för byggnadsforskning av uppgifter i samband med *den statliga byggnadsforskningen* framhåller departementschefen, att han av Kungl. Maj:t bemyndigats att tillkalla särskilda utredningsmän för att verkställa utredning angående nämndens organisation och arbetsformer. Prövningen av byggnadslåneutredningens förslag anses lämpligen böra anstå i avvaktan på resultatet av utredningen.

Vad härefter angår *personalorganisationen för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna* har byggnadslåneutredningen räknat med att dess förslag skulle möjliggöra en nettominskning för styrelsens vidkommande med 90 tjänster i förhållande till organisationen den 1 oktober 1957. Som framgår av det föregående har departementschefen räknat med en successiv utflyttning av ärenden från styrelsen till länsbostadsnämnderna. Med hänsyn härtill och då styrelsen icke närmare prövat utredningens organisationsförslag saknas enligt departementschefens mening tillräckligt underlag för att nu i detalj bedöma styrelsens personalfrågor. Vad länsbostadsnämnderna beträffar kommer den förutsatta utflyttningen av ärenden sannolikt att ställa krav på ytterligare personal.

På grund härav föreslår departementschefen att styrelsens och nämndernas personalorganisation, på sätt närmare framgår av vad han anför vid anmälan av avlöningsanslagen, under nästa budgetår lämnas i huvudsak oförändrade och att det får ankomma på bostadsstyrelsen att i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1959/60 avgiva förslag till en mera definitiv utformning av organisationen, varvid även behovet av särskilda åtgärder för omplacering av övertalig personal bör uppmärksammas.

Emellertid förutsättes, att bostadsstyrelsen redan under nästa budgetår tillvaratar de möjligheter att minska styrelsens personal som kan yppa sig. Uppkommande vakanser hos styrelsen bör få utnyttjas för den förstärkning av nämnderna, som oundgängligen erfordras.

Bostadsstyrelsen: Avlöningar

I det föregående har departementschefen, i samband med att han tagit ställning till byggnadslåneutredningens förslag, förordat en fortsatt utflyttning av flerfamiljshusärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna. Emellertid har departementschefen icke funnit det möjligt att redan nu ange i vilken omfattning personal kan indragas hos styrelsen eller i vad mån länsbostadsnämnderna behöver tillföras förstärkningar på grund av utflyttningen och har därför ansett, att dessa frågor bör ytterligare utredas av bostadsstyrelsen och upptagas till närmare prövning vid behandlingen av styrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1959/60. Å andra sidan

har departementschefen förutsatt, att styrelsen tillvaratar de möjligheter till minskningar, som kan uppstå under nästa budgetår, i den mån uppkommande vakanser icke behöver utnyttjas för att förstärka nämndernas personal. Endast mindre ändringar bör med anledning härav vidtagas i styrelsens och nämndernas personalorganisation för nästa budgetår.

Vad angår bostadsstyrelsens personalorganisation under nästa budgetår tillstyrkes styrelsens förslag om inrättande av en tjänst som maskinoperatör. Tjänsten bör upptagas i lönegrad Ae 13.

De av styrelsen föreslagna personalminskningarna, omfattande sammanlagt 24 tjänster, varav dock 10 biträdestjänster under halva nästa budgetår, godtages tills vidare.

Vad nu förordats medför, inberäknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 341 700 kronor.

Kungl. Maj:t har den 27 juni 1957 uppdragit åt bostadsstyrelsen att i samråd med statistiska centralbyrån utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till plan för en bostadsräkning år 1960. För fullgörandet av uppdraget har styrelsen anmält behov av särskilda medel, vilka uppskattningsvis angivits till 75 000 kronor för nästa budgetår, samt föreslagit uppförandet av ett särskilt anslag härför under femte huvudtiteln. Enligt departementschefens mening är det angeläget, att den förutsatta planen för bostadsräkningen kan upprättas utan dröjsmål. Emellertid anses något särskilt anslag icke böra anvisas utan kostnaderna torde lämpligen böra bestridas från förevarande anslag såvitt angår personalkostnaderna och i övrigt från styrelsens omkostnadsanslag. Det föreslås, att under icke-ordinarieposten till styrelsens avlöningsanslag för ändamålet anvisas ett belopp av 50 000 kronor. Styrelsens förslag om anvisande av ytterligare medel för en fristående undersökning angående bostadsefterfrågan och dess förändringar kan departementschefen inte tillstyrka.

Departementschefens förslag i det föregående ökar medelsbehovet under anslaget med sammanlagt (341 700 + 50 000) 391 700 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med (4 111 000 + 391 700) 4 502 700 kronor.

Bostadsstyrelsen: Omkostnader

Posten till ersättningar för resor inom riket bör upptagas med oförändrat belopp. Under posten till ersättningar för internordiska resor bör i enlighet med styrelsens förslag beräknas 2 500 kronor. Därvid har räknats med att båda posterna skall ge utrymme även för resor, som företages i samband med styrelsens förberedelsearbeten för en bostadsräkning år 1960. Beträffande posten till övriga expenser för eget behov har departementschefen inhämtat, att någon medelsanvisning inte erfordras under nästa budgetår för anskaffande av den föreslagna telefonväxeln till styrelsens nya lokaler. Däremot föreslås styrelsen erhålla bemyndigande att beställa växeln. Styrel-

sens beräkningar beträffande posterna till expenser för annat än eget behov, hyra för hålkortsmaskiner m. m. samt inkomstposten godtas.

Med anledning av vad departementschefen sålunda anfört bör anslaget å ena sidan ökas med (2 500 + 20 000 + 1 000) 23 500 kronor och å andra sidan minskas med 20 000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med 3 500 kronor och anvisas med (670 000 + 3 500) 673 500 kronor.

Länsbostadsnämnderna: Avlöningar

Såsom anförts vid anmälan av bostadsstyrelsens avlöningsanslag har departementschefen förutsatt, att den av honom förordade ytterligare utflyttningen av ärenden till länsbostadsnämnderna kan komma att medföra behov av personalförstärkningar hos dessa redan under nästa budgetår. Emellertid har departementschefen ansett, att detta behov i avvaktan på att ställning kan tagas till en mera definitiv utformning av personalorganisationen bör kunna tillgodoses genom att uppkommande besparingar under styrelsens avlöningsanslag får utnyttjas härför. Hinder bör enligt departementschefens mening ej heller möta mot att styrelsen i stället låter egen personal tillfälligt tjänstgöra hos nämnderna.

Av skäl som nu anförts är departementschefen inte beredd tillstyrka den av styrelsen föreslagna medelsanvisningen för personalförstärkningar. Även med prövningen av styrelsens förslag till löneregleringar bör anstå tills vidare.

Såsom styrelsen föreslagit bör antalet ordinarie kontorsbiträden i Ao 5 ökas med 10 till 48.

Styrelsens beräkning av omräkningsposterna, innebärande en ökning av medelsbehovet med avrundat 506 000 kronor, godtas.

Anslaget bör höjas med detta belopp och alltså uppföras med (3 566 000 + 506 000) 4 072 000 kronor.

Länsbostadsnämnderna: Omkostnader

Departementschefen tillstyrker att anslagsposten till reseersättningar höjes med 20 000 kronor. Såsom styrelsen föreslagit bör hyreskostnaderna för nämndernas lokaler till den del kostnaderna icke avser bränsle, lyse och vatten i fortsättningen bestridas från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. För sistnämnda kostnader bör härvid i enlighet med styrelsens förslag beräknas ett belopp av 10 000 kronor under anslagsposten till expenser. Posten bör därjämte höjas med samma belopp för övriga av styrelsen angivna ändamål.

Anslaget bör sålunda å ena sidan ökas med 40 000 kronor och å andra sidan minskas med 190 000 kronor samt upptagas med (753 000 — 150 000) 603 000 kronor.

Motionerna

I de likalydande motionerna *I: B 21* (av herrar Lindblom och Kronstrand) och *II: B 21* (av herrar Gustafsson i Skellefteå och Wedén) har hemställts, att riksdagen beslutar

1) att tertiärlånets övre gräns för fastigheter som påbörjats efter den 1 juli 1958 sänkes till 97 procent för företagsformer som nu får låna upp till 100 procent samt till 92 procent för kooperativa företag som nu får låna upp till 95 procent;

2) att ränteeftergifterna för bottenlån skall ersättas med ett schablonbidrag enligt i motionen angivna riktlinjer;

3) att räntan på tertiär- och egnahemslån ovanför bottenkrediterna för hus som belånas efter den 1 juli 1958 skall höjas från 4 till 5 procent och att bostadsstödet omfattning i övrigt regleras genom schablonbidraget; samt

4) att vid försäljning rätt skall medges köparen att återlåna den del av egnahems- eller tertiärlånet som amorterats utöver vad som föreskrives i lånevillkoren.

I motionen *I: B 106* (av herr Gustaf Elofsson) har hemställts, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att snarast möjligt fullfölja avvecklingen av de generella subventionerna till bostadsproduktionen.

I de likalydande motionerna *I: B 48* (av herr Sveningsson) och *II: B 50* (av herr Magnusson i Borås) har hemställts, att alla s. k. allmännyttiga bostadsföretag skall vara underkastade upphandlingskungörelsens bestämmelser.

I motionen *II: B 105* (av herr Hansson i Skegrie) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om snar utredning och förslag i vad mån staten genom direktiv vid lämnande av ekonomiskt stöd åt bostadsproduktionen kan främja småhusbyggnationen och huruvida och i vilken form ett samarbete kommunerna emellan är nödvändigt för att dessa gemensamt skall kunna bereda bostadssökande bostad på det för den enskilde mest lämpliga sättet.

I de likalydande motionerna *I: B 105* (av herr Rikard Svensson) och *II: B 139* (av herr Persson i Växjö) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att bidragsgivningen till pensionärsbostäderna från och med den 1 januari 1959 överföres till kommunerna efter mönster av vad som gäller för familjebostadsbidragen.

I de likalydande motionerna *I: B 20* (av herr Ohlon m. fl.) och *II: B 20* (av herr Ohlin m. fl.) har föreslagits, att riksdagen måtte

1. uttala att minst 65 000 lägenheter bör igångsättas under nästa budgetår;

2. besluta att ränta på de tertiär- och egnahemslån, som utbetalas efter

den 1 juli 1958, skall vara obunden samt att övergång till 30 års amorteringstid på tertiärlån skall ske från samma tidpunkt;

3. besluta att ortsdifferentierade tilläggs lån inte skall utgå för hus som påbörjas från 1 juli 1958;

4. besluta att den räntefria stående delen av egnahemslån skall inkomstprövas på sätt i motionerna anges för egnahem som igångsättes efter den 1 januari 1959;

5. besluta att ränteeftergifter för bottenlån från och med nästa budgetår skall ersättas med löpande schablonbidrag enligt i motionerna angivna riktlinjer.

I de likalydande motionerna *I: B 157* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: B 138* (av herr Hedlund m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte

I. besluta, att som inkomstgräns för erhållande av förbättringslån, som helt eller delvis utgör räntefritt, stående lån, från den 1 juli 1958 må gälla, att sökandens eller, om denne är gift, makarnas sammanlagda beskattningsbara inkomst, jämlikt förordningen om statlig inkomstskatt vid den senaste taxeringen icke överstigit 6 000 kr.;

II. besluta, att statliga tertiärlån från den 1 juli 1958 icke må beviljas till den del av byggnadskostnaderna, som belöper på kommersiella lokaler;

III. medgiva, att under budgetåret 1958/59 dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 675 000 000 kr., varav 390 000 000 kr. må disponeras för byggande av 18 000 bostadslägenheter i egnahemsbelånade fastigheter, dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kr., varav 78 000 000 kr. må disponeras för egnahemslånegivningen;

IV. besluta, att den av staten garanterade räntan för primär- och sekundärlån från den 1 juli 1958 må höjas med 0,5 procent; samt

V. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

dels att frågan om långivning vid förvärv av äldre egnahem ytterligare måtte prövas i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels att Kungl. Maj:t — därest en allmän räntesänkning icke genomföres — till nästa års riksdag måtte framlägga förslag om sådan höjning av räntan för tertiär- och egnahemslånen, att anpassning sker till statens egen upplåningsränta,

dels att Kungl. Maj:t snarast måtte framlägga förslag om övergång till kreditgarantisystem i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels ock att Kungl. Maj:t måtte pröva vidtagande av sådana åtgärder, att bebyggelsen på landsbygden främjas på sätt som avsågs med i motionerna nämnda uttalande av 1953 års riksdag, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till de författningsändringar, som motionerna föranleder.

I de likalydande motionerna *I: B 45* (av herr Spetz) och *II: B 53* (av herrar Johansson i Öckerö och Svensson i Ljungskile) har föreslagits, att riksdagen måtte *dels* besluta att en försöksverksamhet med statliga lån till förvärv av äldre egnahem snarast påbörjas med den begränsning som angivits i motionerna, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de ändringar i författningarna rörande lån och bidrag till bostadsegnahem som erfordras.

I de likalydande motionerna *I: B 73* (av herr Ewerlöf m. fl.) och *II: B 103* (av herr Hjalmarson m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta,

A. 1) att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 september 1958 skall ersättas av ett kreditgarantisystem;

2) att de ortsdifferentierade tillägsslånen (kungörelse 587:1948) skall upphöra att utgå fr. o. m. den 1 september 1958;

3) att den räntefria stående delen av egnahemslån och av förbättringslån skall fastställas till 3 000 kronor;

4) att räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst och endast i den mån köpskillingen överstigit senast åsatt taxeringsvärde samt i intet fall, om det räntefria stående lånet innehafts mer än tio år;

5) att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden å tio år utgått;

6) att räntegaranti, som utgives fr. o. m. den 1 september 1959, skall grundas på en räntesats av 4,5 %;

7) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en plan för slutlig avveckling av räntegarantien i första hand beträffande nya bostadslån;

8) att egnahemslån och förbättringslån samt tertiärlån som ligger mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet skall fr. o. m. den 1 september 1958 förräntas efter en räntesats av 5 %;

9) att tertiärlån överstigande 85 % av belåningsvärdet skall fr. o. m. den 1 september 1958 förräntas efter en räntesats av 6 %;

10) att familjebostadsbidrag skall utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret;

11) att minst en av revisorerna i fråga om s. k. allmännyttigt bostadsföretag, som inte är aktiebolag, skall vara auktoriserad revisor därest företaget förvaltar minst 500 bostadslägenheter;

12) att preliminära beslut icke skall meddelas angående lån från Lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1958/59;

13) att till *Lånefonden för bostadsbyggande* skall anvisas ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor;

B. att, om förslaget under A. 1) ovan icke vinner riksdagens bifall,

1) tertiärlån, som utlämnas tidigast den 1 september 1958, skall beviljas upp till 85 % av den totala produktionskostnaden mot enbart in-tecknings-säkerhet, oavsett förvaltningsformerna, och upp till 97 % för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 92 % för kooperativa och

enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka samt, till den del de överstiger 85 % av belåningsvärdet, amorteras på 25 år;

2) vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 % skall uttagas i samband med lånets utbetalande;

C. 1) att medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kronor;

2) att till *Bostadsrabatter* anvisa ett förslagsanslag av 162 000 000 kronor;

3) att för budgetåret 1958/59 anvisa å driftbudgeten under femte huvudtiteln till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor;

4) att å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till *Räntefria lån till bostadsbyggande* anvisa ett investeringsanslag av 115 000 000 kronor; samt

D. att i övrigt beakta vad i motsvarande motioner vid årets förra riksdag anförts.

I motionen *II: B 104* (av herr Johansson i Stockholm m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte

avslå Kungl Maj:ts förslag om ändrade bestämmelser för subvention till byggande av pensionärshem och pensionärbostäder och samtidigt utsträcka bidragsrätten till lägenheter, byggda före den 1 juli 1946, om de fyller standardkraven,

avslå Kungl. Maj:ts förslag till ändrade lånevillkor för förbättringslån m. m. och hemställa till Kungl. Maj:t att återställa de tidigare egnahems-villkoren samt

medgiva, att under budgetåret 1958/59

dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 140 000 000 kronor,

dels beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor,

dels för budgetåret 1958/59 anvisa

till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor,

till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor,

till Lånefonden för bostadsbyggande 680 000 000 kronor,

å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till *Räntefria lån till bostadsbyggande* ett investeringsanslag av 190 000 000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till de vid årets förra riksdag väckta motionerna I: 19, I: 162, II: 297, II: 371, II: 511, II: 513, II: 515, II: 517, II: 516 och II: 512.

Utskottet

Allmänna grunder för bostadspolitiken. Enligt propositionen nr 119, till vilken hänvisas i statsverkspropositionen B, bilagorna 7 och 27, bör medelsramarna för bostadslångivningen fastställas från den utgångspunkten att man eftersträvar ett *bostadsbyggande* av nu uppnådd omfattning. Departementschefen anför, att enligt föreliggande uppgifter tillskottet av bostadslägenheter år 1957 uppgick till ca 64 000. Antalet påbörjade lägenheter under samma år var ca 65 000. Vidare erinrar departementschefen om att årets riksdag i syfte att främja sysselsättningen bland byggnadsarbetarna nästa vinter efter förslag av Kungl. Maj:t beslutat om en relativt betydande utökning av ramarna för den statliga bostadslångivningen under budgetåret 1957/58. Härmed har framför allt åsyftats att åstadkomma en omfattande igångsättning av bostadsbyggnadsföretag under andra kvartalet i år. För att säkerställa sysselsättning för byggnadsarbetarna nästa vinter räknar departementschefen med att av medelsramarna för budgetåret 1958/59 en stor del skall disponeras för företag, som är avsedda att påbörjas redan under tredje kvartalet i år. Departementschefen framhåller, att det ligger i sakens natur att slutlig ställning inte redan nu kan tas till den lämpliga omfattningen av igångsättningen under 1959 utan att detta får ske längre fram med beaktande av det ekonomiska läget och de praktiska möjligheterna i övrigt att öka produktionen.

Vad angår det statsbelånade bostadsbyggandet räknar departementschefen med att 41 500 lägenheter i tertiärbelånade flerfamiljshus samt rad- och kedjehus skall påbörjas under budgetåret 1958/59. Häri inräknas ca 500 lägenheter i pensionärshem. Antalet lägenheter i pensionärshem, för vilka statsbidrag i enlighet med hittills gällande villkor kan beviljas, antages i propositionen nr 119 till 500. I statsverkspropositionen B, bilaga 7, förordas en utökning av bidragsgivningen till pensionärshem under andra halvåret 1958. På grund härav kan antalet lägenheter i nya pensionärshem under budgetåret 1958/59 beräknas till 1 500. I propositionen nr 119 uppskattas antalet lägenheter i egnahemsbelånade hus till 16 000. Övrigt bostadsbyggande beräknas komma att omfatta minst 4 000 lägenheter. Enligt dessa beräkningar skulle under budgetåret 1958/59 komma att påbörjas minst 63 000 lägenheter.

I motionerna I: B 20 och II: B 20 föreslås, att riksdagen måtte uttala att minst 65 000 lägenheter bör igångsättas under budgetåret 1958/59. Även i motionen II: B 104 förordas en utökning av bostadsbyggnadsprogrammet. I motionerna I: B 157 och II: B 138 yrkas, att ramarna för den statliga bostadslångivningen disponeras så, att 18 000 lägenheter i egnahemsbelånade fastigheter kan byggas under budgetåret 1958/59.

Under 1957 har bostadsbyggandet kunnat ökas avsevärt. Tillskottet av nya bostadslägenheter utgjorde drygt 64 000 mot cirka 57 000 närmast föregående år. Även igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag var under 1957 mycket stor; av nyss anförda uppgifter framgår att ca 65 000 lägenheter påbörjades under nämnda år. Utskottet finner denna utveckling av bostadsbyggandet vara synnerligen glädjande. Bostadsunderskottet är alltså betydande på de flesta större och medelstora orter i landet. På grund härav är det ett allmänt omfattat önskemål, att bostadsbyggandet kan fortgå i minst nuvarande omfattning. Av bostadsstyrelsen redovisade beräkningar av efterfrågan på bostäder tyder på, att en bostadsproduktion av 65 000 lägenheter per år krävs för att balans mellan tillgång och efterfrågan skall uppnås de närmaste åren. De förut anförda uppgifterna om bostadsbyggandets storlek ger vid handen att utsikterna till en ytterligare ökning av bostadsbyggandet är gynnsamma. Den pågående produktionen av bostäder är mycket stor, och den av departementschefen förutskickade igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag under tredje kvartalet i år torde — förutsatt att en opåräknad förlängning av byggnadstiderna inte inträffar — medföra att tillskottet av nya bostäder år 1959 blir åtminstone 65 000.

Utskottet kan därför biträda det av departementschefen förordade bostadsbyggnadsprogrammet. I likhet med departementschefen finner utskottet det angeläget understryka, att det icke nu är möjligt att ta definitiv ställning till bostadsbyggandets storlek under år 1959. Först sedan den faktiska igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag under tredje kvartalet i år kan överblickas, bör sålunda slutlig ställning tas till frågan om igångsättningens storlek under nästa år. Utskottet kan inte biträda de i motionerna I: B 20 och II: B 20 samt II: B 104 framställda förslagen i fråga om bostadsbyggandet under budgetåret 1958/59. Ej heller kan utskottet tillstyrka den i motionerna I: B 157 och II: B 138 förordade utökningen av egnahemsbyggandet på flerfamiljshusproduktionens bekostnad. Även om utskottet är väl medvetet om att på längre sikt en ökning av småhusbyggandet kan befinnas inte bara önskvärd utan också praktiskt genomförbar, anser utskottet den av motionärerna föreslagna omfördelningen av bostadsbyggandet inte vara förenlig med den i nuvarande läge angelägna uppgiften att genom en ökad bostadsproduktion i de större städerna snabbt avveckla den i dessa förefintliga bostadsbristen.

Departementschefen erinrar att frågan om att i större eller mindre utsträckning ersätta den statliga bostadslångivningen med *en statlig garanti å krediter lämnade av bankinrättningar* tidigare i olika sammanhang varit föremål för diskussion. Det synes enligt departementschefen finnas anledning anta, att förutsättningarna numera är gynnsammare än tidigare och att det därför inte är uteslutet att ett kreditgarantisystem kan genomföras åtminstone i fråga om en begränsad del av bostadslångivningen. Med hänsyn

till de administrativa och andra fördelar, som skulle kunna vinnas vid en tillämpning av kreditgarantisystemet, har departementschefen för avsikt att närmare undersöka denna fråga.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 föreslås, att den statliga bostadslån-givningen fr. o. m. den 1 september 1958 skall ersättas med ett kreditgarantisystem, medan i motionerna I: B 157 och II: B 138 hemställas, att Kungl. Maj:t snarast måtte framlägga förslag om övergång till ett sådant system.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att frågan om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet bör undersökas. Utskottet finner det dock angeläget särskilt understryka, att en förutsättning för att ett dylikt system skall kunna godtagas är, att en försämring av bostadsbyggandets finansieringsvillkor och möjligheter inte uppkommer. På grund härav kan utskottet inte godtaga de i ämnet framlagda förslagen i motionerna I: B 73 och II: B 103. En omedelbar övergång från ett system med statliga lån till ett system med kreditgarantier skulle innebära uppenbar risk för att betydande svårigheter — och det torde inte minst gälla dem som åt sig uppför egnahem — att slutligt finansiera pågående bostadsbyggnadsföretag aktualiserades. I andra hand skulle en inskränkning av igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag kunna bli följden. Angelägenheten av att upprätthålla och om möjligt öka bostadsbyggandet har utskottet kraftigt understrukit i det föregående.

Utskottet avstyrker därför de i motionerna I: B 73 och II: B 103 framlagda förslagen om ett omedelbart införande av kreditgarantier på bostadsområdet. Ej heller kan utskottet finna anledning biträda förslaget i motionerna I: B 157 och II: B 138 att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t snarast måtte framlägga förslag om övergång till ett kreditgarantisystem.

I motionen II: B 105 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om snar utredning och förslag i vad mån staten genom direktiv vid lämnande av ekonomiskt stöd åt bostadsproduktionen kan *främja småhusbyggnationen* och huruvida och i vilken form ett samarbete kommunerna emellan är nödvändigt för att dessa gemensamt skall kunna bereda bostadssökande bostad på det för den enskilde mest lämpliga sättet. Med utgångspunkt från antagandet att enfamiljshusen kan bli framtidens mest lämpliga och populära bostadsform, ställer motionärerna frågan hur staten skall kunna tillse att dess ekonomiska stöd i största möjliga omfattning kommer småhusproduktionen till godo. Motionärerna anser det i första hand rimligt, att staten kan kräva att vid bebyggelseplaneringen möjligheterna till billig serieproduktion av småhus undersökes och att enfamiljshusen ges en klar chans att konkurrera med flerfamiljshusen.

I motionerna I: B 157 och II: B 138 beröres liknande problem. Motionä-

rerna anser, att egnahemsbyggandet bör utökas och understryker angelägenheten av att bostadsbyggandet på landsbygden får så goda förutsättningar som möjligt. Vidare erinras om riksdagens uttalande år 1953, att egnahemslån för nybyggnad på landsbygden bör vägras endast i det fall, att en uppenbart olämplig plats valts för huset men att det inte kan uppställas några allmängiltiga normer för bedömning i vilket fall lån inte bör utgå. Motionärerna föreslår, att Kungl. Maj:t måtte pröva vidtagandet av sådana åtgärder, att bebyggelsen på landsbygden främjas på sätt som avsågs i nämnda uttalande av 1953 års riksdag.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att staten såvitt möjligt bör stödja egnahemsbyggandet. Att bebyggelsen på landsbygden bör främjas, anser utskottet likaledes riktigt. Utskottet förutsätter, att förenämnda uttalande av 1953 års riksdag alljämt äger giltighet och att Kungl. Maj:t har uppmärksamheten riktad på denna fråga. Vad gäller en utökad serieproduktion av småhus till låga kostnader har, enligt vad utskottet erfarit, bostadsstyrelsen tagit flera initiativ. Genom typritningar, broschyrer, kursverksamhet och undersökningar av utförd gruppbebyggelse av småhus har styrelsen sökt medverka till ökat intresse för och större kunskap om modernt småhusbyggande. Kommunernas villighet att aktivt stödja dylikt byggande synes också snabbt tillta. Såsom utskottet förut anfört kan på längre sikt en ökning av småhusbyggandet befinnas både önskvärd och praktiskt genomförbar. Det torde närmast få ankomma på bostadsstyrelsen att uppmärksamamt följa utvecklingen i fråga om småhusbyggandet och aktge på behovet av åtgärder från statsmakternas sida för att främja ett rationellt småhusbyggande.

Utskottet kan icke i vidare mån än som framgår av det anförda instämman i förenämnda motionsyrkanden. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av vad motionärerna anfört synes emellertid icke påkallad. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

I motionen I: B 106 hemställes, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att snarast möjligt fullfölja *avvecklingen av de generella subventionerna till bostadsproduktionen*.

Utskottet vill erinra om att 1957 års riksdag ingående prövade frågan om avveckling av de generella subventionerna till nya bostadshus i form av räntefria lån, låg ränta på statliga bostadslån samt ränteeftergifter. Riksdagen beslöt på Kungl. Maj:ts förslag, att dessa subventioner till viss del skulle avvecklas. Utskottet framhöll vid sin behandling av denna fråga (utl. nr 102, s. 49), att den fortsatta avvecklingen av sagda subventioner samt utformningen av fortsatta stödåtgärder till främjande av bostadsförsörjningen fick bli beroende av förhållandena på bostadsmarknaden och av den samhällsekonomiska utvecklingen. Utskottets utlåtande i denna del godkändes av riksdagen.

Utskottet finner icke skäl anförda för att nu intaga en ny ståndpunkt

till de generella subventionerna till nya bostadshus. För den som anser att en fortsatt allmän förbättring av bostadsförhållandena bör vara bostadspolitikens mål kan det icke komma i fråga att brådstörtat avveckla de generella subventionerna. Om dessa subventioner nu slopades, skulle en avsevärd höjning av hyres- och bostadskostnadsnivån tvinga sig fram, varigenom stora grupper av familjer, pensionärer och andra bostadssökande med vanliga eller små inkomster icke skulle ha råd att betala vad en god bostad kostar. Utskottet avstyrker motionen I: B 106. I det följande kommer utskottet att i anledning av skilda motionsyrkanden redovisa sin uppfattning om lämpligheten av att under den närmaste tiden reducera eller slopa olika generella subventioner.

I motionerna I: B 48 och II: B 50 hemställes, att *alla s. k. allmännyttiga bostadsföretag skall vara underkastade upphandlingskungörelsens bestämmelser*.

Såsom utskottet framhöll, då denna fråga behandlades vid förra årets riksdag, följes upphandlingskungörelsens bestämmelser i tillämpliga delar av de flesta av de åsyftade företagen. Utskottet finner inte anledning frångå sin tidigare intagna ståndpunkt, att tillräckliga skäl inte föreligger att såsom ett villkor för statslån uppställa att kungörelsen skall tillämpas. Utskottet avstyrker förevarande motionsyrkande.

Bestämmelserna angående *högsta belåningsvärden* för bostadshus har tillämpats under två och ett halvt år. Departementschefen framhåller att verkningarna av dessa bestämmelser icke har kunnat studeras närmare, varför han anser det inte lämpligt att ändra maximeringsreglernas konstruktion på sätt byggnadslåneutredningen föreslagit. Departementschefen har emellertid för avsikt att pröva om det är möjligt att utan sådana ändringar åstadkomma förenklingar i bestämmelserna.

Enligt vad utskottet inhämtat har Kungl. Maj:t numera uppdragit åt bostadsstyrelsen att pröva denna fråga. Utskottet, som vill erinra om vad utskottet vid behandlingen av samma fråga åren 1956 och 1957 anfört (utl. nr 129/56, s. 41 och nr 102/57, s. 57, 58), förutsätter att sedan tillräckliga erfarenheter vunnits bestämmelserna om högsta belåningsvärden anpassas i den utsträckning som utvecklingen ger anledning till.

Bidrag till specialinredda lägenheter för invalider. I propositionen nr 119 föreslås, att staten genom kapitalsubventioner skall underlätta tillkomsten av specialinredda lägenheter för rörelsehindrade invalider dvs. rullstols- och käppinvalider. Subventionen bör enligt propositionen ha formen av engångsbidrag, som omedelbart avskrivs. Den skall kunna täcka merkostnaden för sådan inredning och sådant extra utrymme i lägenhet, som erfordras speciellt för invalidens behov intill ett belopp av 7 000 kronor per lägenhet. Vidare föreslås, att subventionen begränsas till att avse lägenheter i hus, vilka uppföres, ombygges eller upprustas med stöd av statliga

bostadslån eller räntebidrag. Ifrågavarande bestämmelser föreslås träda i kraft den 1 januari 1959. Huruvida subvention skall kunna utgå även till lägenheter i redan uppförda, statligt belånade hus eller till privatfinansierade hus överhuvudtaget, anses böra prövas först sedan viss erfarenhet vunnits av den föreslagna bidragsverksamheten.

Utskottet anser det angeläget, att invalidernas behov av specialinredda lägenheter tillgodoses och finner i likhet med Kungl. Maj:t det lämpligt att staten genom ekonomiska bidrag stimulerar anskaffning av dylika bostäder. Vad angår utformningen av det statliga stödet har utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag. I likhet med departementschefen anser utskottet, att bidragsverksamheten tills vidare bör inskränkas till hus, vilka uppföres, ombygges eller upprustas med hjälp av statliga lån eller räntebidrag.

Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Lån och bidrag till pensionärsbostäder. I propositionen nr 119 föreslås vissa ändringar i statens stöd till åldringars bostadsförsörjning. Departementschefen anser, att tiden ännu inte är mogen för en grundlig omprövning av detta stöd och erinrar om att han i annat sammanhang (prop. 1958: 55) förordat, att frågan om de kommunala bostadstilläggen prövas på nytt sedan principerna för tilläggs pensioneringens uppbyggnad fastslagits av statsmakterna. På grund härav finner departementschefen att sådana ändringar i stödet till pensionärsbostäder inte nu bör vidtagas, som väsentligt påverkar dess omfattning och inriktning. Det framhålles dock att detta inte bör hindra, att vissa i huvudsak tekniska jämkningar i stödets utformning nu genomföres.

I propositionen föreslås i första hand *en förenkling av statens stöd till pensionärsbostäder*. De två former i vilka stöd för närvarande lämnas — statsbidrag till anordnande av pensionärshem och pensionärsbostadsbidrag för enskilda lägenheter — bör sammanslås och stödet omfatta dels tertiär- och tilläggs-lån dels ett löpande pensionärsbostadsbidrag. Vidare förordas *en utvidgning av stödet till pensionärsbostäder*. Bidrag skall kunna utgå inte såsom hittills enbart för lägenheter i hus, som förvaltas av kommun eller allmännyttigt företag, utan för lägenheter i hus som oavsett förvaltningsformen finansierats med statligt lån eller beviljats statligt räntebidrag. Bidrag skall i överensstämmelse med vad som för närvarande gäller beträffande pensionärsbostadsbidrag kunna utgå för lägenheter, som har färdigställts tidigast den 1 juli 1946.

I motionen II: B 104 hemställs, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändrade bestämmelser för subvention till byggande av pensionärshem och pensionärsbostäder och samtidigt utsträcka bidragsrätten till lägenheter, byggda före den 1 juli 1946, om de fyller standardkraven.

Utskottet anser den i propositionen förordade sammanslagningen av de

nuvarande formerna för statligt stöd åt pensionärsbostäder ändamålsenlig. Genom denna vinnes en förenkling av verksamheten, som framför allt torde medföra att kommunernas möjligheter att planera för en förbättrad bostadsförsörjning åt åldringarna blir betydligt större än hittills. Även den föreslagna utvidgningen av området för statens stöd åt uppförande och förbättring av åldringars bostäder finner utskottet lämplig. I avvaktan på den av departementschefen behådade utredningen om de kommunala bostadstilläggen torde i enlighet med vad som föreslås i propositionen frågan om att utsträcka bidragsgivningen till bostäder, som tillkommit före den 1 juli 1946, hållas öppen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet kan alltså icke biträda yrkandena i motionen II: B 104.

I fråga om *villkoren för pensionärsbostadsbidrag* föreslås i propositionen bl. a. dels att lägenheter, för vilka pensionärsbostadsbidrag beviljas, skall upplåtas genom hyresavtal, dels att grunderna för hyressättningen inte nu bör ändras.

I avvaktan på en mera grundlig omprövning av statens stöd åt åldringars bostäder biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Såsom bidragsvillkor bör alltså gälla, att pensionärens hyra icke överstiger självkostnaderna för bostadslägenheten minskade med statens bidrag. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag att såsom allmänt villkor för pensionärsbostadsbidrag skall gälla, att lägenheterna är modernt utrustade. Att nyproducerade pensionärslägenheter skall vara utrustade med antingen enskilt badrum eller duschrumbadrum finner utskottet naturligt.

I propositionen föreslås att pensionärsbostadsbidraget skall differentieras efter antalet skattekronor per invånare i kommunen. Vidare förordas att bidraget fastställas till vissel belopp per lägenhet oavsett lägenhetens storlek eller kostnaden för densamma. *Bidragets konstruktion* skiljer sig enligt dessa förslag väsentligt från vad som gäller i fråga om nuvarande bidrag till pensionärsbostäder.

Utskottet, som i det föregående tillstyrkt att en förenkling av bidragsbestämmelserna nu genomföres, biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Mot den av Kungl. Maj:t förordade *bidragsskalan* har utskottet ej heller funnit anledning till erinran.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall ärenden angående pensionärsbostadsbidrag tills vidare handläggas av det organ, som svarar för tertiärlån till företag i kommunen. Departementschefen ämnar emellertid pröva möjligheten att sedermera överföra bidragsgivningen till kommunerna efter mönster av vad som gäller beträffande familjebostadsbidragen.

I motionerna I: B 105 och II: B 139 yrkas, att bidragsgivningen till pensionärsbostäder fr. o. m. den 1 januari 1959 överföres till kommunerna efter mönster av vad som gäller för familjebostadsbidragen.

Utskottet har intet att erinra mot lanken att överföra beslutanderätten

i ärenden angående pensionärsbostadsbidrag på kommunerna men biträder Kungl. Maj:ts förslag, att bidragsgivningen tills vidare handhaves av de statliga bostadspolitiska organen. Ifrågavarande motioner avstyrkes.

Kungl. Maj:ts förslag att de nya bidragsbestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 1959 tillstyrkes.

Övriga i propositionen framlagda förslag angående pensionärsbostadsbidrag föranleder inte något särskilt yttrande från utskottets sida.

Förbättringslån m. m. I propositionen nr 119 föreslås *ändringar i bestämmelserna angående förbättringslån för upprustning av småhus*. Ändringarnas syfte är i första hand att åstadkomma en samordning av villkoren för förbättringslån med villkoren för egnahemslån. I motionen II: B 104 hemställs, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag till ändrade villkor för förbättringslån m. m.

Utskottet instämmer i departementschefens uttalande, att förbättringslånen bör behållas som en självständig låneform. Det behovsprövade stöd för upprustning av bostäder, vilket för närvarande lämnas i form av förbättringslån och är av särskild betydelse då det gäller att förbättra åldringarnas bostadsförhållanden, måste i viktiga hänseenden avvika från det generella stöd åt ny- och ombyggnad av småhus, som lämnas i form av egnahemslån. Detta bör inte hindra att den skillnad i fråga om lånevillkoren, som har uppkommit mellan de två låneformerna, i viss utsträckning avlägsnas.

Utskottet delar alltså departementschefens uppfattning att en omprövning av bestämmelserna angående förbättringslån nu bör företagas och kan inte biträda avslagsyrkandet i motionen II: B 104.

I syfte att bättre ansluta villkoren för förbättringslån till vad som gäller för egnahemslån föreslås i propositionen följande: *räntan* å förbättringslån skall höjas från 3 till 4 procent, *den övre gränsen* för förbättringslån skall generellt fastställas till 90 procent av den godkända förbättringskostnaden och *den räntefria stående delen* av förbättringslån skall i allmänhet kunna uppgå till högst 4 000 kronor.

Beträffande förbättringslånets räntefria stående del föreslås i propositionen ytterligare, att för upprustning av åldringars och vissa andra kategoriers bostäder maximibeloppet fastställs till 10 000 kronor.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 föreslås dels att förbättringslånen fr. o. m. den 1 september 1958 skall förräntas efter en räntesats av 5 procent dels ock att den räntefria stående delen skall fastställas till 3 000 kronor.

Utskottet finner den av Kungl. Maj:t föreslagna räntan av 4 procent skälig och avstyrker alltså motionerna I: B 73 och II: B 103 i denna del.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna reduceringen av den räntefria stående delen av förbättringslån från högst 8 000 till högst 4 000 kronor, dvs. till

samma belopp som gäller för räntefri stående del av egnahemslån, kan utskottet godtaga. I de fall, då ett mera omfattande stödbehov föreligger, skall enligt Kungl. Maj:ts förslag räntefritt lån kunna beviljas med upp till 10 000 kronor. Härigenom beredes icke minst åldringar bättre möjligheter än hittills att få sina bostäder upprustade. Utskottet hälsar detta förslag med tillfredsställelse.

Av det sagda framgår att utskottet icke kan biträda förslaget i motionerna I: B 73 och II: B 103 angående sänkning av den räntefria stående delen av förbättringslån.

I propositionen förordas vissa smärre ändringar i bestämmelserna om *behovsprövning*.

I motionerna I: B 157 och II: B 138 föreslås att såsom inkomstgräns för erhållande av förbättringslån, som helt eller delvis utgör räntefritt stående lån, från den 1 juli 1958 skall gälla, att sökandens eller, om denna är gift, makarnas sammanlagda beskattningsbara inkomst jämlikt förordningen om statlig inkomstskatt vid den senaste taxeringen icke överstigit 6 000 kronor.

Motionsyrkandet innebär en höjning av inkomstgränsen med 1 000 kronor. Utskottet vill erinra om att frågan om inkomststrecken i vad gäller familjebostadsbidrag var föremål för prövning av förra årets riksdag. Riksdagens ställningstagande innebär, att ifrågavarande inkomststreck i huvudsak skulle bibehållas oförändrade. På grund härav finner utskottet anledning saknas att nu förorda en höjning av inkomstgränsen beträffande räntefritt förbättringslån.

Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag i fråga om grunder för behovsprövning och kan inte biträda ändringsyrkandet i motionerna I: B 157 och II: B 138.

Mot propositionens förslag att de nya bestämmelserna om förbättringslån skall träda i kraft den 1 januari 1959 har utskottet intet att erinra.

I propositionen avvisas tanken att statligt lån skall kunna beviljas för *förvärv av bostadshus*.

I motionerna I: B 45 och II: B 53 föreslås, att en försöksverksamhet med statliga lån till förvärv av äldre egnahem snarast påbörjas med i motionerna angiven begränsning samt att Kungl. Maj:t bemyndigas att utfärda de ändringar i författningarna rörande lån och bidrag till bostadsegnahem som erfordras. I motionerna I: B 157 och II: B 138 yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att frågan om långivning vid förvärv av äldre egnahem ytterligare måtte prövas.

Frågan om beviljande av statliga lån i samband med förvärv av egnahem har nyligen varit föremål för prövning av bostadspolitiska utredningen, som bestämt avstyrkt en dylik långivning. Vad i förenämnda motioner anförts i ämnet har icke givit utskottet anledning föreslå åtgärder i frågan. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Tertiärlån, tillägglån och egnahemslån m. m. I propositionen nr 119 föreslås i syfte att skapa garantier för *en effektiv revision av kommunala och allmännyttiga bostadsföretag*, som beviljats statligt bostadslån, att det skall krävas att revisor har den erfarenhet beträffande bokföring och insikt i ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till bostadsföretagets verksamhet erfordras för uppdraget. Med hänvisning till aktiebolagslagens bestämmelser om revision förordas ytterligare, att i fråga om kommunalt och allmännyttigt bostadsföretag, som inte är aktiebolag och som har ett grundkapital på två miljoner kronor eller däröver, såsom villkor för tertiärlån och tillägglån skall föreskrivas, att minst en av revisorerna skall vara auktoriserad revisor.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 föreslås, att minst en av revisorerna i fråga om s. k. allmännyttigt bostadsföretag, som inte är aktiebolag, skall vara auktoriserad revisor, därest företaget förvaltar minst 500 bostadslägenheter.

Utskottet finner de av Kungl. Maj:t föreslagna villkoren i fråga om revision av kommunala och allmännyttiga bostadsföretag lämpliga. Att beträffande allmännyttiga bostadsföretag, som inte är aktiebolag, på sätt som föreslås i motionerna I: B 73 och II: B 103 såsom villkor för lån uppställa särskilt stränga krav på revisors kompetens synes i vart fall icke för närvarande ha fog för sig. Utskottet delar emellertid motionärernas uppfattning att auktoriserad revisor även i andra fall än de av Kungl. Maj:t angivna lämpligen bör anlitas. Av praktiska skäl torde dock såsom villkor för tertiärlån Kungl. Maj:ts förslag nu böra godtagas.

Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förevarande förslag och kan icke biträda nämnda motionsyrkande.

Vad i propositionen anförts beträffande frågan om *rationell fastighetsförvaltning* har inte givit utskottet anledning till särskilt yttrande.

Enligt departementschefen bör 33 § *tertiärlänekungörelsen*, vilken reglerar fördelningen mellan stat och kommun av förluster, uppkomna vid förvaltningen av kommun eller allmännyttigt bostadsföretag tillhörigt flerfamiljshus, tills vidare bibehållas oförändrad.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 föreslås att ifrågakavande bestämmelser slopas.

Enligt utskottets mening har några skäl för att slopa sagda bestämmelser icke förebragts. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och kan icke biträda motionsyrkandet.

I det följande behandlar utskottet ett antal motionsyrkanden, som avser villkoren för tertiärlån, tillägglån och egnahemslån samt den med dessa lån förbundna ränteeftergiften.

I motionerna I: B 20 och II: B 20 föreslås att *ortsdifferentierade tillägglån* inte skall utgå för hus, som påbörjas från den 1 juli 1958. I motionerna

I: B 73 och II: B 103 förordas, att de ortsdifferentierade tillägglånen skall upphöra att utgå fr. o. m. den 1 september 1958.

Utskottet framhöll förra året (utl. nr 102, s. 55) att de ortsdifferentierade tillägglånen inte bör behållas längre än nödvändigt. Vidare ansåg utskottet, att de skäl, som motiverade införandet av denna subvention, till stor del hade förlorat sin giltighet och att den gällande indelningen av kommunerna i subventionsgrupper vore i flera hänseenden föråldrad. Med hänvisning till att utskottet hade förordat ändringar i villkoren för tertiärlån och ränteeftergift, som innebure en icke obetydlig ökning av årskostnaderna för nyproducerade lägenheter, fann dock utskottet en avveckling av det ortsdifferentierade tillägglånet böra anstå.

Utskottet vidhåller sin förra året intagna ståndpunkt att skäl kan införas för en snar avveckling av tillägglånen. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva vid vilken tidpunkt tillägglånen lämpligen bör avvecklas. För att markera att lånen har tillfällig karaktär torde i fortsättningen beslut om tillägglån av det lånebeviljande organet förses med ett förbehåll om att förräntning och amortering av lånet kan komma att krävas redan från utbetalningsdagen.

Utskottet avstyrker alltså förenämnda yrkanden i motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 73 och II: B 103.

I fråga om *tertiärlånets ränta* föreslås i motionerna I: B 21 och II: B 21 att låneräntan för hus, som belånats efter den 1 juli 1958, skall höjas från 4 till 5 procent. I motionerna I: B 73 och II: B 103 förordas, att tertiärlån, som ligger mellan 70 och 85 procent av belåningsvärdet, fr. o. m. den 1 september 1958 skall förräntas efter 5 procent samt att tertiärlån överstigande 85 procent av belåningsvärdet fr. o. m. den 1 september 1958 skall förräntas efter en räntesats av 6 procent. I motionerna I: B 157 och II: B 138 yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t, därest en allmän räntesänkning icke genomföres, till nästa års riksdag måtte framlägga förslag om sådan höjning av räntan på tertiärlån, att anpassning sker till statens egen upplåningsränta.

Utskottet vill erinra om att räntevillkoren var föremål för en ingående prövning av förra årets riksdag. Utskottet framhöll därvid bl. a. (utl. nr 102, s. 53), att utskottet fann det vara naturligt att räntan på statslånet såvitt möjligt hölles oförändrad så länge stödet till bostadsbyggandet inbegrep ett visst skydd mot förändringar i räntesatserna för primär- och sekundärlån. Att anknyta räntesatsen för tertiärlån till normalräntan för statens fasta upplåning kunde utskottet inte finna ändamålsenligt.

Utskottet anser icke sådana skäl förebragta, som kan föranleda utskottet inta en annan ståndpunkt än förra året, varför utskottet avstyrker ifrågasvarande motionsyrkanden.

I motionerna I: B 20 och II: B 20 föreslås, att räntan på de tertiärlån, som

utbetalas efter den 1 juli 1958, skall vara obunden samt att övergång till 30 års *amorteringstid* för tertiärlån skall ske från samma tidpunkt.

De av motionärerna upptagna lånevillkoren fastställdes av förra årets riksdag. Utskottet avstyrker ändringsförslagen.

I motionerna I: B 21 och II: B 21 föreslås, att *tertiärlånets övre gräns* för fastigheter, som påbörjas efter den 1 juli 1958, sänkes till 97 procent för företagsformer, som nu får lån upp till 100 procent, samt till 92 procent för kooperativa företag, som nu får lån upp till 95 procent. I motionerna I: B 73 och II: B 103 förordas, att tertiärlån, som utlämnas tidigast den 1 september 1958, skall beviljas upp till 85 procent av den totala produktionskostnaden mot enbart inteckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformen, och upp till 97 procent för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 92 procent för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomiska styrka samt, till den del de överstiger 85 procent av belåningsvärdet, amorteras på 25 år. I motionerna I: B 157 och II: B 138 föreslås, att statliga tertiärlån från den 1 juli 1958 icke må beviljas till den del av byggnadskostnaderna, som belöper på kommersiella lokaler.

Även denna lånefråga var föremål för prövning av förra årets riksdag. Utskottet anslöt sig därvid (utl. nr 102, s. 54) till föredragande departementschefens uppfattning att med hänsyn till att införandet av högsta belåningsvärden för bostadshus inneburit vissa anpassningssvårigheter, en sänkning av de övre belåningsgränserna för tertiärlån icke borde företagas. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker ifrågakvarande motionsyrkanden.

I motionen II: B 104 yrkas att *de tidigare gällande egnahemslånevillkoren återställas*. Utskottet avstyrker ifrågakvarande förslag.

I motionerna I: B 20 och II: B 20 föreslås, att *den räntefria stående delen av egnahemslån* skall inkomstprövas för egnahem, som igångsättes efter den 1 januari 1959. I motionerna I: B 73 och II: B 103 yrkas dels att den räntefria stående delen av egnahemslån skall fastställas till 3 000 kronor, dels att den räntefria stående delen av egnahemslån icke skall behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst och endast i den mån köpeskillingen överstigit senast åsatt taxeringsvärde samt i intet fall, om det räntefria stående lånet innehafts mera än tio år.

Förra årets riksdag avtog motionsyrkanden av i huvudsak samma innebörd som de nu framställda. Utskottet, som icke finner tillräckliga skäl anförda för en omprövning av denna ståndpunkt, avstyrker ändringsförslagen.

I motionerna I: B 21 och II: B 21 föreslås, att *egnahemslånets ränta* för hus, som belånas efter den 1 juli 1958, skall höjas från 4 till 5 procent. I motionerna I: B 20 och II: B 20 yrkas, att räntan på egnahemslån, som utbetalas efter den 1 juli 1958, skall vara obunden. I motionerna I: B 73 och

II: B 103 förordas, att egnahemslån fr. o. m. den 1 september 1958 skall förräntas efter en räntesats av 5 procent. I motionerna I: B 157 och II: B 138 yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t, därest en allmän räntesänkning icke genomföres, till nästa års riksdag måtte framlägga förslag om sådan höjning av räntan för egnahemslån, att anpassning sker till statens egen upplåningsränta.

I det föregående har utskottet avstyrkt förslag om höjning av räntan på tertiärlån. Utskottet kan ej heller biträda här ifrågakvarande motionsyrkanden.

Vad härefter angår bestämmelserna om *ränteeftergift*, vilka i huvudsak är gemensamma för tertiärlån och egnahemslån, har i skilda motioner framställts ändringsförslag. I motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 21 och II: B 21 föreslås att ränteeftergiften skall ersättas med ett schablonbidrag. I motionerna I: B 73 och II: B 103 yrkas dels att räntegaranti, som utgives fr. o. m. den 1 september 1959, skall grundas på en räntesats av 4,5 procent, dels att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden av tio år utgått, dels ock att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en plan för slutlig avveckling av räntegarantien, i första hand beträffande nya bostadslån. I motionerna I: B 157 och II: B 138 föreslås, att den av staten garanterade räntan för primär- och sekundärlån från den 1 juli 1958 höjes med 0,5 procent.

Gällande bestämmelser om ränteeftergift fastställdes av förra årets riksdag, som efter förslag av Kungl. Maj:t beslöt att den garanterade räntan i fråga om primär- och sekundärlån skulle höjas med 0,5 procent. I sitt utlåtande över detta förslag och i anledning därav ställda motionsyrkanden framhöll utskottet (utl. nr 102, s. 49) bl. a., att krav på en stabilisering av ränteutgifterna för nya hus på en relativt låg nivå enligt utskottets mening alltfört måste ställas. Utskottet finner icke anledning att nu ompröva denna ståndpunkt och avstyrker förenämnda motionsyrkanden i vad de avser ändring av den garanterade räntan. Enär utskottet i det föregående avstyrkt förslag om höjning av räntan på tertiär- och egnahemslån, kan utskottet ej heller biträda yrkandet i motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 21 och II: B 21 om införande av ett schablonbidrag.

I motionerna I: B 21 och II: B 21 föreslås, att vid försäljning rätt skall medges köparen att *återlåna* den del av egnahemslån eller tertiärlån, som amorterats utöver vad som föreskrives i lånevillkoren.

Förslaget sammanhänger med det i det föregående behandlade i samma motioner ställda yrkandet om införande av ett schablonbidrag vilket utskottet avstyrkt. Med hänsyn härtill kan utskottet icke förorda införandet av den föreslagna återlånerätten.

Familjebostadsbidrag. I motionerna I: B 73 och II: B 103 föreslås, att familjebostadsbidrag skall utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret.

Ett yrkande av samma innebörd avslogs av förra årets riksdag. I motionerna har inte några nya skäl anförts, som motiverar en omprövning av denna ståndpunkt. Utskottet avstyrker motionerna i denna del.

Övriga frågor. Av Kungl. Maj:t framlagda förslag angående dels *grunderna för finansiering av allmännyttigt bostadsföretags grundkapital* dels *oek avskrivning av statsbidrag till pensionärshem m. m.* har icke givit utskottet anledning till särskilt yttrande.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten. Enligt Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1958/59 bör anslaget till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* uppföras med 150 000 000 kronor.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 yrkas, att anslaget upptages med 140 000 000 kronor.

Sistnämnda yrkande är betingat av förslaget i samma motioner om reduktion av ränteeftergifterna. Enär tillgodoförandet av ränteeftergifter under budgetåret 1958/59 kommer att ske på grundval av de bestämmelser i ämnet, som har gällt under näst föregående budgetår, biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Anslaget till *Bostadsrabatter* föreslås av Kungl. Maj:t uppfört med 150 000 000 kronor.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 yrkas, att anslaget höjes till 162 000 000 kronor med anledning av det i samma motioner framlagda förslaget i fråga om bidragsgivningen.

Utskottet har i det föregående avstyrkt sistnämnda förslag och biträder därför Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet.

Anslaget till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* föreslår Kungl. Maj:t skall uppföras med ett belopp av 22 000 000 kronor.

I motionen II: B 104 yrkas, att anslaget upptages med 30 000 000 kronor.

I det föregående har utskottet avstyrkt i sistnämnda motion framfört yrkande om bibehållande av nuvarande maximibelopp för räntefritt förbättringslån, varför utskottet förordar att anslaget anvisas med det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet.

Anslaget till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* föreslås av Kungl. Maj:t uppfört med 8 000 000 kronor.

I motionen II: B 104 yrkas, att anslaget upptages med 15 000 000 kronor.

Utskottet finner icke skäl frångå den i propositionen redovisade beräkningen av utbetalningarna av bidrag under budgetåret 1958/59 och tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Med utgångspunkt från de förut nämnda antagandena beträffande bostadsbyggandets omfattning föreslår Kungl. Maj:t, att ramen för *preliminära beslut* angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande samt från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande för budgetåret 1958/59 fastställas till 700 000 000 kronor resp. 130 000 000 kronor.

I motionerna I: B 157 och II: B 138 yrkas, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 675 000 000 kronor, varav 390 000 000 kronor må disponeras för byggande av bostadslägenheter i egnahemsbelånade fastigheter, ävensom att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kronor, varav 78 000 000 kronor må disponeras för egnahems-långivningen.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 föreslås dels att preliminära beslut om lån från lånefonden för bostadsbyggande icke skall meddelas, dels att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kronor.

I motionen II: B 104 yrkas, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 140 000 000 kronor.

Ifrågarande yrkanden är beroende av de i nämnda motioner framförda, av utskottet i det föregående behandlade förslagen beträffande bostadsbyggandets omfattning och inriktning på hustyper ävensom beträffande lånevillkoren.

Utskottet, som i det föregående anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om bostadsbyggandets storlek och finansieringsvillkor, biträder även Kungl. Maj:ts beräkning av den preliminära långivningen och avstyrker berörda motionsyrkanden.

Enligt Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet bör anslaget till *Lånefonden för bostadsbyggande* anvisas med 600 000 000 kronor och anslaget till *Räntefria lån till bostadsbyggande* med 180 000 000 kronor.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 yrkas, att anslag till lånefonden för bostadsbyggande skall anvisas med 100 000 000 kronor och till räntefria lån till bostadsbyggande med 115 000 000 kronor.

I motionen II: B 104 föreslås, att till lånefonden för bostadsbyggande skall anvisas 680 000 000 kronor och till räntefria lån till bostadsbyggande 190 000 000 kronor.

Utskottet har inhämtat att för budgetåret 1957/58 anvisade anslag till lånefonden för bostadsbyggande och till räntefria lån till bostadsbyggande visat sig otillräckliga. Utbetalningarna av lån under budgetåret 1958/59 kan därför komma att få större omfattning än som beräknats i propositionen. En säker grund för uppskattning av utbetalningsbehovet under hela budgetåret 1958/59 kan dock icke erhållas. Med anledning härav och under

hänvisning till utskottets ställningstagande i det föregående till grunderna för långivningen förordar utskottet, att ifrågavarande anslag upptages med de av Kungl. Maj:t äskade beloppen. Förevarande motionsyrkanden avstyrkes därför.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under *övriga*, här ej särskilt nämnda anslag till låne- och bidragsverksamheten har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Den bostadspolitiska organisationen. Med anledning av byggnadslåneutredningens förslag i fråga om *fördelning av ärenden på olika organ* föreslår departementschefen, att den tidigare påbörjade utflyttningen av flerfamiljshusärenden till länsbostadsnämnderna bör fortsättas och under nästa budgetår genomföras i den utsträckning som visar sig praktiskt möjlig. Utflyttningen skall även omfatta ärenden angående bidrag till pensionärshem. Beträffande de ärenden som bostadsstyrelsen handlägger rörande Stockholms stad — där någon motsvarighet till länsbostadsnämnderna ej finnes — förutsättes det få ankomma på styrelsen att utreda frågan om en utflyttning.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att den successiva utflyttning av ärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna som ägt rum under senare år bör fortsättas i den omfattning som visar sig praktiskt möjlig eller lämplig. Som framgår av det ovan anförda föreligger speciella svårigheter när det gäller en utflyttning av de ärenden som rör Stockholms stad. Utskottet är emellertid inte främmande för att svårigheter även kan uppstå vid närmare prövning av utflyttningsfrågor rörande andra större städer. Någon slutlig ställning till decentraliseringsfrågan synes utskottet dock icke böra tagas utan att den lämpliga personalorganisationen för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna samtidigt kan prövas. Enligt propositionen skall bostadsstyrelsen i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1959/60 avgiva förslag till en mera definitiv utformning av organisationen. Vid sådant förhållande anser sig utskottet icke böra föreslå riksdagen att i nu förevarande sammanhang göra något bindande uttalande i decentraliseringsfrågan.

Med beaktande av byggnadslåneutredningens förslag härutinnan samt den i stort sett samstämmiga anslutningen i remissyttrandena föreslås i propositionen, att en tidigare av bostadsstyrelsen påbörjad begränsad utflyttning till kommunerna av den tekniska granskningen i låneärenden bör fortsättas och till en början anförtros städer med minst 10 000 invånare samt annan kommun, där byggnadsnämnd har tillgång till arkitekt.

Utskottet anser att även detta förslag, som syftar till en förenkling av handlägningsförfarandet, har obestridliga fördelar, främst för den lånesökande allmänheten, och tillstyrker därför detsamma. Utskottet har härvid utgått från att en utflyttning kommer till stånd endast i den mån det

fullt klarlägges att dubbelarbete undviks mellan de kommunala och statliga bostadsorganen. En omständighet, som enligt utskottets mening härvidlag påkallar uppmärksamhet, utgör det nära sambandet mellan den tekniska och den ekonomiska granskningen i förbättringslåneärendena.

I likhet med departementschefen finner utskottet att det för genomförandet av de föreslagna decentraliseringsåtgärderna är av väsentlig betydelse att bostadsstyrelsens *direktivgivning till länsbostadsnämnder och förmedlingsorgan* blir klar och entydig samt att anvisningar, som innefattar villkor för lån, även blir tillgängliga för lånesökande. Enligt vad utskottet inhämtat har Kungl. Maj:t numera uppdragit åt bostadsstyrelsen att inkomma med förslag till direktiv i enlighet med de riktlinjer som uppdragits i propositionen.

Av *övriga åtgärder*, som byggnadslåneutredningen förordat, har departementschefen i likhet med flertalet remissorgan avstyrkt förslaget om uttagande av en särskild låneavgift för täckande av kostnaderna för den statliga bostadsorganisationen.

I motionerna I: B 73 och II: B 103 yrkas att en sådan låneavgift skall uttagas.

Utskottet är liksom departementschefen icke berett tillstyrka uttagandet av någon låneavgift och avstyrker därför motionärernas yrkande.

Vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt föreslagit och anfört har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. Departementschefen anför, att han inte funnit det möjligt att redan nu angiva i vilken omfattning personal kan indragas hos bostadsstyrelsen eller i vad mån länsbostadsnämnderna behöver tillföras förstärkningar på grund av den förutsatta utflyttningen av ärendena. Han anser därför att dessa frågor bör ytterligare utredas av bostadsstyrelsen och upptagas till närmare prövning vid behandlingen av styrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1959/60. Med anledning härav föreslås endast mindre ändringar i styrelsens och nämndernas personalorganisation för nästa budgetår.

Vad departementschefen sålunda och i övrigt anfört vid anmälan av frågan om anslag till styrelsen och nämnderna har icke föranlett utskottet till särskilt yttrande.

Beträffande anslagsberäkningen tillstyrker utskottet att avlönings- och omkostnadsanslagen för nästa budgetår upptages med de i propositionen äskade beloppen.

Hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må

I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 157 och II: B 138 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

II. beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 samt I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

III. beträffande främjande av småhusbyggnationen med avslag å motionerna II: B 105 samt I: B 157 och II: B 138, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

IV. beträffande avveckling av de generella subventionerna med avslag å motionen I: B 106 godkänna vad utskottet anförts;

V. beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på allmännyttiga bostadsföretag med avslag å motionerna I: B 48 och II: B 50 godkänna vad utskottet anförts;

VI. beträffande förenkling och utvidgning av statens stöd till pensionärsbostäder med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

VII. beträffande överförande av bidragsgivningen till pensionärsbostäder till kommunerna med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 105 och II: B 139 godkänna vad utskottet anförts;

VIII. beträffande omprövning av bestämmelserna angående förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

IX. beträffande räntesatsen för förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

X. beträffande den räntefria stående delen av förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XI. beträffande grunder för behovsprövning av förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XII. beträffande statligt lån till förvärv av bostadshus med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 45 och II: B 53 samt I: B 157 och II: B 138, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XIII. beträffande revision av kommunala och allmännyttiga bostadsföretag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XIV. avslå i motionerna I: B 73 och II: B 103 framställt yrkande om slopande av 33 § tertiärlånekungörelsen;

XV. beträffande ortsdifferentierade tilläggs lån med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;

XVI. beträffande räntesatsen för tertiärlån med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVII. beträffande övergång till obunden ränta för tertiärlån samt till 30 års amorteringstid med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVIII. beträffande tertiärlånets övre gräns med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XIX. avslå i motionen II: B 104 framställt yrkande om återgång till tidigare gällande egnahemslånevillkor;

XX. beträffande den räntefria stående delen av egnahemslån med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXI. beträffande räntesatsen för egnahemslån med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103,

I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXII. beträffande bestämmelser om ränteeftergift med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXIII. avslå i motionerna I: B 21 och II: B 21 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån eller tertiärlån;

XXIV. beträffande villkoren för familjebostadsbidrag med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXV. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under I.—XXIV., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet anfört, godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar:

XXVI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

XXVII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

XXVIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor;

XXIX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem må meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kronor;

XXX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 000 000 kronor;

XXXI. till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

XXXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 700 000 000 kronor;

XXXIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1958/59 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 600 000 000 kronor;

XXXIV. till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1958/59 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;

XXXV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138, I: B 73 och II: B 103 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kronor;

XXXVI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1958/59 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 180 000 000 kronor;

XXXVII. avslå i motionerna I: B 73 och II: B 103 framställt yrkande om uttagande av en särskild låneavgift;

XXXVIII. godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 029 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	90 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 771 100
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	596 800
	Summa kronor 4 502 700;

XXXIX. bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för länsbostadsnämnderna uppföra ytterligare 10 tjänster såsom kontorsbiträde i Ao 5;

XXXX. godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	785 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	75 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 420 900
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	510 600
	Summa kronor 4 072 000;

XXXXI. under femte huvudtiteln för budgetåret 1958/59 anvisa

1) till *Bostadsstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 4 502 700 kronor;

2) till *Bostadsstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 673 500 kronor;

3) till *Länsbostadsnämnderna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 4 072 000 kronor;

4) till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 603 000 kronor;

XXXXII. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit under punkterna I.—XXXXI. särskilt berörda, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 juli 1958

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Ohlon, Ivar Johansson, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Sundelin, Rikard Svensson, Ivar Persson, Bertil Petersson, Ragnar Bergh, Hesselbom och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Thapper, Rubbestad, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herrar Cassel, Hansson i Skegrie, Mellqvist, Gustafsson i Skellefteå, fru Thorsson och fröken Vinge.

Reservationer

1) beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels till det stycke i utskottets yttrande på s. 34, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »förefintliga bostadsbristen», bort fogas text av följande lydelse:

»Utskottet vill här betona det angelägna i att kommunernas bostadsbyggnadsprogram icke fixeras i antal lägenheter utan i medelsramar och att kommunerna får disponera dessa medelsramar på sådant sätt att så stort antal lägenheter som möjligt kan produceras. Det finns enligt utskottets mening ingen anledning att man från statsmakternas sida skulle vidtaga åtgärder för att åstadkomma någon viss fördelning mellan olika produktionsformer. Kommunerna bör ha full frihet att i detta sammanhang förfara på det sätt de finner mest ändamålsenligt för att komma till rätta med bostadsbristen.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 157 och II: B 138 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad och Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels de två sista meningarna i det stycke i utskottets yttrande på s. 34, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »förefintliga bostadsbristen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Samtidigt med en successivt fortgående ökning av den allmänna levnadsstandarden torde efterfrågan på egnahem komma att ökas. Det är nödvändigt att en sådan utveckling redan nu beaktas. Egnahembostaden anses utgöra en högre bostadsstandard än det mera beroende bostadsförhållandet i flerfamiljshus. Under senare år har också en glädjande efterfrågeökning kunnat konstateras på egnahem. Den i propositionen beräknade egnahemslåneramen uppgår till 345 000 000 kr. och avser byggandet av 16 000 lägenheter. Enligt utskottets mening bör denna låneram utvidgas till 390 000 000 kr. och beräknas för 18 000 egnahemslägenheter. I stället bör flerfamiljshusbyggandet minskas i motsvarande grad. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet i motionerna I: B 157 och II: B 138 i denna del.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: B 104, I: B 20 och II: B 20 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande på s. 34 från och med det stycke, som börjar med »Under 1957», till och med det stycke, som slutar med »förefintliga bostadsbristen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Under 1957 inträffade ett betydande uppsving av bostadsbyggandet, medförande ett tillskott av 64 000 färdigställda lägenheter och en igångsättning av ca 65 000. Det har således visat sig, att det i motionerna I: B 20

och II: B 20 av herr Ohlin m. fl. omnämnda, tidigare av samma motionärer framlagda bostadsbyggnadsprogrammet, som förut avvisats av tidigare riksdagar, i verkligheten varit väl genomförbart. Bostadsbristen är dock alltså jämt betydande på de flesta större och medelstora orter i landet. På grund härav är det ett allmänt omfattat önskemål, att bostadsbyggandet kan fortgå i minst nuvarande omfattning. Departementschefens förslag tillgodoser emellertid icke fullständigt detta önskemål. Utskottet tillstyrker därför, att riksdagen nu i överensstämmelse med vad som förordas i motionerna I: B 20 och II: B 20 skall uttala, att minst 65 000 lägenheter bör igångsättas under nästa budgetår. Utskottet finner ett ytterligare skäl härför vara att därigenom även den utökning av egnahemsbyggandet, som förordas i motionerna I: B 157 och II: B 138, kan ske utan att flerfamiljshusbyggandet i de större tätorterna behöver menligt påverkas härav. Utskottet finner alltså en produktion av 18 000 egnahemslägenheter under nästa budgetår väl möjlig inom de av Kungl. Maj:t förordade medelsramarna under förutsättning att de i motionerna I: B 20 och II: B 20 förordade omläggningarna av lånevillkoren genomföres, vilket utskottet framdeles kommer att tillstyrka, samt att en viss övergång från s. k. allmännyttiga företag till bostadsrättsföreningar och enskilda företag äger rum.

Utskottet kan således icke dela Kungl. Maj:ts uppfattning att det icke nu skulle vara möjligt att taga ställning till frågan om icke den av Kungl. Maj:t föreslagna minimigränsen för igångsättning av nya bostadsbyggen under nästa budgetår bör höjas. Såväl i motionerna I: B 20 och II: B 20 som i ett flertal vägande remissyttranden över bostadspolitiska utredningens betänkande har vidare understrukits angelägenheten av planering av bostadsbyggandet på något längre sikt. Utskottet finner det också angeläget att så sker, emedan eljest riskerna ökar för en ny sammankrympning av bostadsbyggandet i likhet med vad som skett under ett par tidigare perioder efter krigets slut. Utskottet finner det av detta skäl välbetänkt att riksdagen uttalar sig för ett fullföljande av det i de sistnämnda motionerna angivna programmet, vilket alltså skulle innebära en igångsättning av minst 65 000 lägenheter under nästa budgetår och minst 68 000 under det därpå följande budgetåret.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med avslag å motionen II: B 104 samt med bifall till motionerna I: B 20 och II: B 20, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

2) beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande på s. 35 från och med det stycke, som börjar med »I likhet», till och med det stycke, som slutar med »ett kreditgarantisystem», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I likhet med de motionärer som ställt sig bakom motionerna I: B 73 och II: B 103 finner utskottet att riksdagen nu bör besluta att långivningen till flerfamiljshus och egnahem från lånefonden för bostadsbyggande skall upphöra och fr. o. m. den 1 september 1958 ersättas med ett kreditgarantisystem. Utskottet hyser ingen tvekan om att en sådan övergång till kreditgarantisystem kan genomföras utan att man därmed framkallar störningar i bostadsbyggandet, vare sig det gäller flerfamiljshus eller är fråga om egnahem. Vad som i verkligheten sker är i nuvarande läge ingenting annat än att staten utfärdar och försäljer obligationer och använder inflytande medel för utlåning till bostadsbyggandet. Vid tillämpande av kreditgarantisystemet skulle denna uppgift i stället handhas huvudsakligen av hypoteksinstitutioner och sparbanker. Systemet förutsätter och möjliggör att staten håller sig tillbaka på kapitalmarknaden och i stället släpper fram emissioner som utges av ifrågavarande kreditinrättningar. I den mån störningar under övergångstiden kan tänkas inträffa, bör det finnas möjlighet för riksbanken att medverka genom inköp av kreditinstitutionens obligationer. Utskottet tillstyrker därför de i motionerna I: B 73 och II: B 103 framlagda förslagen om ett införande av kreditgarantier på bostadsområdet. Någon ytterligare utredning i denna fråga synes utskottet icke vara av nöden, varför utskottet icke kan biträda förslaget i motionerna I: B 157 och II: B 138 om hemställan till Kungl. Maj:t att snarast framlägga förslag om övergång till kreditgarantisystem.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»II. beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ohlon, Ivar Johansson, Sundelin, Ivar Persson, Jacobsson, Rubbestad*, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie, *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande på s. 35 från och med det stycke, som börjar med »I likhet», till och med det stycke, som slutar med »ett kreditgarantisystem», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening är det angeläget att statsbudgeten i framtiden befrias från den stora belastning som bostadslångivningen utgör.

I nuvarande kreditmarknadsläge bör man därför pröva möjligheterna av vilken utsträckning övergång till ett kreditgarantisystem kan ske. Det är därför, enligt utskottets mening, angeläget att förslag snarast förelägges riksdagen om övergång till kreditgarantisystem. Någon försämring av bostadsbyggandets finansieringsvillkor och -möjligheter bör därvid inte uppkomma.

Utskottet tillstyrker yrkandet i motionerna I: B 157 och II: B 138 att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att förslag angående övergång till kreditgarantisystem snarast framlägges. Härav följer att utskottet avstyrker yrkandet i motionerna I: B 73 och II: B 103 om en omedelbar övergång till ett sådant system.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»II. beträffande införande av ett kreditgarantisystem i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

3) beträffande främjande av småhusbyggnationen

a) av herrar *Ohlon, Ivar Johansson, Sundelin, Ivar Persson, Jacobsson, Rubbestad*, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie, *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels första meningen i det stycke i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »rationellt småhusbyggande», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med motionärerna att staten bör stödja egna-hemsbyggandet.»

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »därför motionsyrkandena», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Emellertid anser utskottet i likhet med motionärerna att frågan om i vad mån staten genom direktiv vid lämnande av ekonomiskt stöd åt bostadsproduktionen kan främja småhusbyggandet snarast bör prövas liksom även det i motionerna omnämnda kommunala samarbetet bör prövas. Utskottet tillstyrker alltså motionen II: B 105.

Vad beträffar i motionerna I: B 157 och II: B 138 anförda synpunkter angående landsbygdens bebyggelse vill utskottet, utöver vad ovan anförts, understryka vikten av att de i riksdagens uttalande år 1953 gjorda rekommendationerna efterföljes. Ännu torde tillämpningen inte överallt vara i

god överensstämmelse med dessa riktlinjer. De speciella förhållanden som är förknippade med landsbygdsbebyggelsen måste bättre beaktas och respekteras. Då det gäller att bedöma kreditvärdigheten måste andra bedömningsgrunder användas än de som tillämpas i större tätorter. Detta kan ske utan att kreditvärdigheten eftersättes.

Utskottet anser därför i enlighet med vad som förordats i motionerna I: B 157 och II: B 138 angeläget att Kungl. Maj:t måtte pröva vidtagandet av sådana åtgärder, att bebyggelsen på landsbygden främjas på sätt som avsågs med i motionerna nämnda uttalande av 1953 års riksdag.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»III. beträffande främjande av småhusbyggnationen med bifall till motionerna II: B 105 samt I: B 157 och II: B 138, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »därför motionsyrkandena», bort ha följande lydelse:

»Vad särskilt beträffar i motionerna I: B 157 och II: B 138 anförda synpunkter angående landsbygdsbebyggelse vill utskottet, utöver vad ovan anförts, understryka vikten av att de i riksdagens uttalande år 1953 gjorda rekommendationerna efterföljes. Ännu torde tillämpningen inte överallt vara i god överensstämmelse med dessa riktlinjer. De speciella förhållanden som är förknippade med landsbygdsbebyggelsen måste bättre beaktas och respekteras. Då det gäller att bedöma kreditvärdigheten måste andra bedömningsgrunder användas än de som tillämpas i större tätorter. Detta kan ske utan att kreditvärdigheten eftersättes.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»III. beträffande främjande av småhusbyggnationen i anledning av motionerna I: B 157 och II: B 138 samt med avslag å motionen II: B 105, förstnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

4) beträffande avveckling av de generella subventionerna

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 36 börjar med »Utskottet finner» och på s. 37 slutar med »generella subventioner», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser liksom motionärerna att en avveckling av de generella subventionerna nu bör ske. Utskottet skall i det följande återkomma till denna fråga i samband med behandlingen av de olika subventionsformerna och därvid framlägga konkreta förslag. Någon anledning att såsom motionärerna föreslagit i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i sådant syfte finner utskottet därför icke föreligga. Utskottet vill emellertid redan nu uttala, att avvecklingen av de generella subventionerna enligt utskottets mening bör ske i snabbare takt än departementschefen ifrågasatt. Genom den höjning av räntenivån som ägt rum har de generella subventionerna blivit ytterligt betungande för statskassan. Utskottet anser att den fortsatta avvecklingen av de generella subventionerna samt utformningen av fortsatta stödåtgärder till främjande av bostadsförsörjningen bör bli beroende av förhållandena på bostadsmarknaden och på den samhälls-ekonomiska utvecklingen.»

b) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 36 börjar med »Utskottet finner» och på s. 37 slutar med »generella subventioner», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I proposition nr 100 till 1957 års riksdag framhöll departementschefen att bostadspolitiken i vårt land utformats utan tanke på att generella subventioner skulle tillgripas såsom en permanent åtgärd i syfte att nedbringa bostadskostnaderna. Riksdagen beslöt också på Kungl. Maj:ts förslag att dessa subventioner till viss del skulle avvecklas.

Beträffande den fortsatta avvecklingen anser utskottet att den bör ske successivt, så att störningar på bostadsmarknaden undvikas och relationerna mellan hyror och inkomster inte påtagligt försämrats. Utskottet kommer i det följande att i anslutning till denna principiella uppfattning och med hänsyn till nödvändigheten av att nedbringa statens utgifter för bostadsstödet tillstyrka motionsyrkanden om en viss reducering av nu utgående subventioner. Med anledning härav avstyrker utskottet motionen I: B 106.»

c) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 36 börjar med »Utskottet finner» och på s. 37 slutar med »generella subventioner», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utvecklingen på såväl bostadspolitikens som på räntepolitikens område har medfört en väsentligt mera omfattande subventionering än som från början avsetts till bostadsbyggandet. Samtidigt har den allmänna inkomstförbättring som ägt rum under senare år medfört att behovet av subventioner minskats. Allt fler personer har nu ekonomiska möjligheter att själva svara för sina bostadskostnader. En successiv avveckling av de generella subventionerna bör därför eftersträvas.

Vid sidan av en sådan avveckling av dessa subventioner bör åtgärder vidtagas i syfte att underlätta för de mindre inkomstagarna att tillgodose sitt bostadsbehov samt anpassning ske av familjebostadsbidragen till skydd för de behövande mot hyresstegring. Härigenom skulle bostadspolitiken få en mera framträdande social prägel vilket den ursprungligen avsågs skola ha. Utskottet delar därför den i motionen I: B 106 anförda meningen att de generella bostadssubventionerna bör successivt borttagas.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IV. beträffande avveckling av de generella subventionerna med bifall till motionen I: B 106 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

5) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på allmännyttiga bostadsföretag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Såsom utskottet» och slutar med »förevarande motionsyrkande», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner i likhet med motionärerna, att s. k. allmännyttiga bostadsföretag, vilka ju arbetar praktiskt taget utan eget kapital, bör ha skyldighet att handha dem anförtrodda statliga medel under samma ansvar som egentliga statsorgan samt att upphandlingskungörelsens bestämmelser vid infordran av anbud fördenskull bör gälla även dessa företag. Utskottet tillstyrker sålunda förevarande motionsyrkande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»V. beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på allmännyttiga bostadsföretag med bifall till motionerna I: B 48 och II: B 50 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

6) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande räntesatsen för förbättringslån ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 40, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »denna del», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner att räntesättningen å förbättringslån icke i och för sig bör innefatta någon egentlig subvention och att det därför vid nuvarande ränteläge är skäligt att fastställa räntan å dessa lån till 5 %. Förevarande motionsyrkande tillstyrkes alltså.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IX. beträffande räntesatsen för förbättringslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

7) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande den räntefria stående delen av förbättringslån ansett att

dels utskottets yttrande från och med det stycke på s. 40, som börjar med »Den av» till och med det stycke, som på s. 41 slutar med »av förbättringslån», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Bostadspolitiska utredningen föreslog att den räntefria stående delen av förbättringslånen skulle sänkas till 3 000 kr. Med den ställning utskottet intar i fråga om subventioner till flerfamiljshus finner utskottet en sådan sänkning skäligen. Utskottet biträder alltså vad motionärerna här föreslagit. Beloppet 3 000 kr. bör normalt vara det maximibelopp som kan utgå för förbättringslån. Utskottet motsätter sig dock icke att i undantagsfall och då ett mer omfattande stödbehov föreligger de högre belopp — högst 10 000 kr. — som Kungl. Maj:t föreslagit må kunna utgå.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»X. beträffande den räntefria stående delen av förbättringslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

8) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka beträffande grunder för behovsprövning av förbättringslån ansett att

dels utskottets yttrande på s. 41 från och med det stycke, som börjar med »Motionsyrkandet innebär», till och med det stycke, som slutar med »och II: B 138», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Motionsyrkandet innebär en höjning av inkomstgränsen med 1 000 kronor. Den nuvarande inkomstgränsen för erhållande av den till förbättringslånet knutna kapitalsubventionen fastställdes genom beslut av 1952 års riksdag. Sedan dess har en viss penningvärdeförsämring ägt rum, vilket bör föranleda att det nuvarande beloppet av 5 000 kronor som gräns för erhållandet av nämnda subvention bör höjas.

Då förbättringslånen särskilt anlitas av personer i de lägre inkomstklasserna är det enligt utskottets mening angeläget att inte beskära det antal sökande som vill komma i åtnjutande av denna kapitalsubvention. Gränsen för erhållande av ifrågavarande subvention bör därför sättas vid er

beskattningsbar inkomst av 6 000 kronor. Utskottet tillstyrker alltså ändringsyrkandet i motionerna I: B 157 och II: B 138.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XI. beträffande grunder för behovsprövning av förbättringslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

9) av herrar *Ohlon, Ivar Johansson, Sundelin, Ivar Persson, Jacobsson, Rubbestad*, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie, *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka beträffande statligt lån till förvärv av bostadshus ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 41, som börjar med »Frågan om» och slutar med »avstyrker motionsyrkandena», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att det kan vara motiverat att staten underlättar förvärv av äldre egnahem genom statliga lån i varje fall inom vissa begränsade områden. I motionerna I: B 45 och II: B 53 har behovet av dylika lån i Bohusläns kustområden särskilt framhållits. Utskottet föreslår att riksdagen i enlighet med yrkandet i motionerna I: B 157 och II: B 138 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att frågan om långivning vid förvärv av äldre egnahem ytterligare måtte prövas.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XII. beträffande statligt lån till förvärv av bostadshus med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: B 45 och II: B 53 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

10) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande 33 § tertiärlånekungörelsen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 42, som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »biträda motionsyrkandet», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening har en väsentlig ändring av förhållandet mellan stat och kommun så vitt gäller ansvaret för de s. k. allmännyttiga bostadsföretagen inträtt i och med att hyresregleringen avskaffats för berörda fastigheter. Detta nya läge bör avspeglas i ändrade bestämmelser rörande riskfördelningen i 33 § tertiärlånekungörelsen. I anledning av motionerna bör riksdagen enligt utskottets mening i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning av denna fråga.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIV. beträffande 33 § tertiärlånekungörelsen i anledning av motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

11) beträffande ortsdifferentierade tillägglån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande på s. 43 från och med det stycke, som börjar med »Utskottet vidhåller», till och med det stycke, som slutar med »och II: B 103», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet finner att skälen för en avveckling av de ortsdifferentierade tillägglånen nu blivit så starka att en omedelbar åtgärd i sådan riktning är påkallad och utskottet vill därför tillstyrka yrkandena i motionerna I: B 73 och II: B 103 att de ortsdifferentierade tillägglånen skall upphöra att utgå fr. o. m. den 1 september 1958.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XV. beträffande ortsdifferentierade tillägglån med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 samt med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande på s. 43 från och med det stycke, som börjar med »Utskottet vidhåller», till och med det stycke, som slutar med »och II: B 103», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser att beslut om de ortsgrederade tillägglånen bör fattas av innevarande års riksdag. I motionerna I: B 20 och II: B 20 föreslås att denna subvention inte skall utgå för hus som påbörjas efter den 1 juli 1958. Härigenom påverkas hyrorna i nyuppförda bostadshus först under senare delen av 1959. En avveckling av tillägglånet vid denna tidpunkt kan enligt utskottets mening inte strida mot den i det föregående godtagna principen att de generella subventionerna bör avvecklas successivt. Däremot kan utskottet inte biträda det i motionerna I: B 73 och II: B 103 framförda förslaget att tillägglånen skall upphöra att utgå för lån som utbetalas fr. o. m. den 1 september 1958.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XV. beträffande ortsdifferentierade tilläggs lån med bifall till motionerna I: B 20 och II: B 20 samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

12) beträffande räntesatsen för tertiärlån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande på s. 43 från och med det stycke, som börjar med »Utskottet vill», till och med det stycke, som slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Nu utgående tertiärlåneränta utgör 4 %, vilket i och för sig innebär en mycket kraftig subvention, då räntan i öppna marknaden för så högt liggande lån uppgår till mellan 6 och 7 %. Vidare innebär denna räntesättning en betydande kostnad för staten, som icke för närvarande kan låna upp medel å marknaden till lägre ränta än mellan 5 och 5 1/2 %. Utskottet vill därför med bifall till yrkandena i motionerna I: B 73 och II: B 103 förorda, att räntan å tertiärlånen höjes till 5 % å den del av tertiärlånen som ligger mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet samt till 6 % å den del som ligger över 85 % av belåningsvärdet. Ränthöjningen bör genomföras fr. o. m. den 1 september 1958. Utskottet kan sålunda icke tillstyrka de yrkanden som i denna del framställts i övriga motioner.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVI. beträffande räntesatsen för tertiärlån med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21 samt I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels utskottets yttrande på s. 43 från och med det stycke, som börjar med »Utskottet vill», till och med det stycke, som slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Sedan riksdagen senast prövade räntesatserna för tertiärlånen har en allmän ränthöjning ägt rum. Därest inte räntan återföres till tidigare ställning innebär det en väsentlig ökning av den generella subventionering som är förbunden med tertiärlåneräntan. Då den allmänna ränthöjning som ägt rum var ett led i strävandet att bevara penningvärdet bör den även få påverka kreditgivningen till bostadsbyggandet. Utskottet, som tidigare framhållit önskvärdheten av en successiv avskrivning av de generella sub-

ventionerna, delar de i motionerna I: B 157 och II: B 138 anförda synpunkterna på ifrågavarande räntesatser och anser att desamma bör anpassas till statens egen upplåningsränta.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVI. beträffande räntesatsen för tertiärlån med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande på s. 43 från och med det stycke, som börjar med »Utskottet vill», till och med det stycke, som slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I likhet med vad som framhållits i motionerna I: B 21 och II: B 21 anser utskottet att intresset hos låntagarna för att göra amorteringar utöver vad lånevillkoren föreskriver minskas på grund av de låga bostadslåneräntorna. Om alla lån i ett bostadsföretag löper med lägre räntor än inlåningsräntorna i bank, blir extra amorteringar ogynnsamma ur ekonomisk synpunkt.

Utskottet tillstyrker alltså förslaget att tertiärlånets ränta skall höjas till 5 procent. Övergången till den högre räntesatsen bör ske för hus som belånas efter 1 sept. 1958. Det stöd som nu utgår i form av nedsatt ränta bör i fortsättningen utbetalas i form av ett tillägg till det schablonbidrag, som utskottet i annat sammanhang föreslår skall ersätta ränteeftergifterna på bottenlånen. Tillägget till schablonbidraget bör utgå med samma belopp oavsett företagsform och avpassas så att den genomsnittliga hyressänkande effekten blir densamma som om tertiärlåneräntan bibehållits vid 4 procent. Härigenom uppnås också att konkurrensvillkoren mellan olika företagsformer blir mera likvärdiga. Yrkandet i motionerna I: B 73 och II: B 103 om att tertiärlån som ligger över 85 procent av belåningsvärdet skall förräntas med 6 procent samt förslaget i motionerna I: B 157 och II: B 138 om att tertiärlåneräntan skall avpassas efter statens egen upplåningsränta kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVI. beträffande räntesatsen för tertiärlån i anledning av motionerna I: B 21 och II: B 21 ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 samt I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

13) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »De av» och slutar med »avstyrker ändringsförslagen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt beslut av förra årets riksdag skall räntan på tertiärlån vara obunden samt amorteringstiden 30 år för lån till bostadshus, som blir igångsatta tidigast efter den 1 jan. 1958. Detta beslut innebär emellertid att lån med obunden tertiärlåneränta och 40 års amorteringstid kommer att utlämnas fram till senare delen av år 1959. Utskottet tillstyrker därför att övergången till obunden ränta och 30 års amorteringstid sker för lån, som utlämnas efter den 1 sept. 1958.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVII. beträffande övergång till obunden ränta för tertiärlån samt till 30 års amorteringstid i anledning av motionerna I: B 20 och II: B 20, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

14) beträffande tertiärlånets övre gräns

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Även denna» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I likhet med bostadspolitiska utredningen finner utskottet det ytterligt angeläget, att ett särskilt på bostadsbyggande inriktat sparande kommer till stånd, bl. a. genom att insatser i vidgad omfattning göres av byggnadsföretagen själva. Även om utskottet helst sett, att man kunnat gå något längre i sådan riktning än utredningen liksom nyssnämnda motionärer föreslagit, finner sig utskottet böra för närvarande åtnöja sig med att förorda en sänkning av den övre tertiärlånegränsen till 97 % av fastighetens belåningsvärde i fråga om kommunala och s. k. allmännyttiga företag och till 92 % beträffande kooperativa företag. För enskilda företagare bör gränsen 85 % bibehållas.

Enligt utskottets mening är det vidare av avgörande betydelse för bostadsfrågans lösning, att enskilda sparare icke avhålls från att förvärva ägareintresse i bostadshus. Även om man naturligt nog kan vilja ha olika företagsformer, bör de enskilda bostadsföretagen inte belastas med högre kapitalkostnader än de övriga företagsformerna. Den diskriminering som hittills ägt rum på detta område bör därför bringas att upphöra. Ett lämpligt sätt härför synes vara att, som föreslagits i motionerna I: B 73 och II: B 103, tertiärlånet uppdelas i två lån, varav ett från 70 till 85 % av fas-

tighetens belåningsvärde och ett — det s. k. topplånet — från 85 till 97 resp. 92 % av samma värde. Såsom motionärerna anfört synes det även lämpligt att topplånet amorteras på 25 år samt får löpa med en ränta som med 1 % överstiger tertiärlåneräntan. Utskottet tillstyrker sålunda samtliga ifrågavarande motioner såvitt gäller lånekonstruktionen. Utskottets tidigare ställningstagande till frågan om tertiärlåneräntan innebär därvid, att utskottet för topplånet förordar en ränta av 6 %.

Vad angår tidpunkten för systemets införande anser utskottet, att vad som sagts i fråga om tertiärlånens storlek och uppdelning på olika lån bör gälla lån som utlämnas tidigast den 1 september 1958. De av utskottet förordade räntesatserna 5 resp. 6 % bör gälla såväl gamla som nya lån och tillämpas beträffande de ränteinbetalningar som göres tidigast den 1 september 1958.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVIII. beträffande tertiärlånets övre gräns i anledning av motionerna I: B 21 och II: B 21 samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Även denna» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Bostadspolitiska utredningen framhöll att en revision av de övre belåningsgränser som nu tillämpas kunde enligt utredningens mening motive-ras med hänsyn till önskemålet att begränsa anspråken på statliga låne-medel och underlätta en utvidgning av kreditgivning till fler objekt.

Utskottet delar utredningens uppfattning och föreslår en sänkning av tertiärlånets övre gräns till 97 procent av belåningsvärdet för företags-former, som nu får låna 100 procent, samt till 92 procent för kooperativa företag med kommunal kontroll. Utskottet tillstyrker alltså bifall till motionerna I: B 21 och II: B 21 samt i tillämpliga delar till motionerna I: B 73 och II: B 103. De nya lånegränserna bör enligt utskottets mening tillämpas för fastigheter, som påbörjas efter den 1 september 1958.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVIII. beträffande tertiärlånets övre gräns i anledning av motionerna I: B 73 och II: B 103 samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till

motionerna I: B 21 och II: B 21, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson i Skegrie*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Även denna» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den statliga långivningens syfte bör uteslutande vara att främja bostadsförsörjningen. Starka skäl talar, enligt utskottets mening, mot fortsatt ianspråktagande av statliga tertiärlån för finansiering av kommersiella lokaler.

Utskottet förordar därför, i enlighet med motionerna I: B 157 och II: B 138, att bestämmelserna rörande tertiärlån ändras på sådant sätt att lånen i fortsättningen får utgå endast för den del av byggnadskostnaderna, som avser bostadslägenheter.

De ändrade bestämmelserna bör tillämpas vid de preliminära lånebesluten redan under budgetåret 1958/59.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVIII. beträffande tertiärlånets övre gräns med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

15) beträffande den räntefria stående delen av egnahemslån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Förra årets» och slutar med »avstyrker ändringsförslagen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Med den ställning utskottet tagit i fråga om subventioner till flerfamiljshus finner utskottet en sänkning av den räntefria stående delen till 3 000 kr. skälig. Utskottet vill erinra om att även bostadspolitiska utredningen föreslagit detta. Utskottet biträder alltså vad motionärerna i denna del föreslagit.

Utskottet kan inte tillstyrka yrkandena i motionerna I: B 20 och II: B 20 att den räntefria stående delen av egnahemslån skall inkomstprövas för egnahem som igångsättes efter den 1 januari 1959.

Yrkandet att den räntefria stående delen av egnahemslån icke skall behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst och

endast i den mån köpeskillingen överstigit senast åsatta taxeringsvärde samt i intet fall om det räntefria stående lånet innehafts mera än 10 år finner utskottet skäligt och överensstämmande med den hänsyn man bör visa egnahemsägaren. Utskottet vill därför tillstyrka motionerna I: B 73 och II: B 103 i denna del.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XX. beträffande den räntefria stående delen av egnahemslån med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 samt med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Förra årets» och slutar med »avstyrker ändringsförslagen», bort ha följande lydelse:

»Motionärerna bakom motionerna I: B 20 och II: B 20 anser att det kan ifrågasättas om egnahemsbyggare med relativt goda inkomster skall erhålla kapitalsubvention sedan denna stödform upphört att utgå för hyreshus. Utskottet delar denna uppfattning och föreslår att den räntefria stående delen av egnahemslånen inkomstprövas för låntagare som erhåller preliminärt beslut efter den 1 september 1958. Prövningen bör ske i enlighet med de riktlinjer som uppdragits i motionerna.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XX. beträffande den räntefria stående delen av egnahemslån i anledning av motionerna I: B 20 och II: B 20 samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

16) beträffande räntesatsen för egnahemslån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »I det» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner med hänsyn till den ställning utskottet tagit när det gäller räntan på förbättringslån och tertiärlån att räntan å egnahemslån fr. o. m. den 1 september 1958 bör utgöra 5 %. Utskottet tillstyrker alltså yrkandena i motionerna I: B 73 och II: B 103.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXI. beträffande räntesatsen för egnahemslån med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad och Hansson* i Skiegrie, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »I det» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»I det föregående har utskottet uttalat sig i fråga om höjning av räntan för tertiärlånen. Utskottet hänvisar till detta uttalande och anser beträffande egnahemslåneräntan att även denna bör anpassas till statens egen upplåningsränta. Utskottet bifaller alltså det i motionerna I: B 157 och II: B 138 gjorda yrkandet att förslag om sådan höjning av räntan för egnahemslånen framlägges för nästa års riksdag. Därmed anser sig utskottet också ha besvarat övriga motionsyrkanden i denna del.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXI. beträffande räntesatsen för egnahemslån med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »I det» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»I överensstämmelse med sitt ståndpunktstagande i det föregående beträffande räntevillkoren för tertiärlån tillstyrker utskottet det i motionerna I: B 21 och II: B 21 framlagda förslaget om att egnahemslånets ränta skall höjas till 5 procent samt att kostnadsökningen genom denna räntehöjning skall ersättas genom ett tillägg till det schablonbidrag som utskottet föreslår i det följande. Övergången till det nya systemet bör ske för egnahemslån som utbetalas efter den 1 september 1958.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXI. beträffande räntesatsen för egnahemslån i anledning av motionerna I: B 21 och II: B 21 ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

17) beträffande bestämmelser om ränteeftergift

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »Gällande bestämmelser» och slutar med »ett schablonbidrag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»För bottenlån utgör marknadsräntan i dagens läge 5,75 % i fråga om obundna lån och 5,10 % i fråga om bundna. Den gällande garantien innebär att staten i fråga om obundna lån påtar sig räntekostnader motsvarande 1,75 % beträffande hus färdigställda före den 1 januari 1951 och 2,25 % för senare färdigställda hus. Där lånen är bundna motsvarar den genomsnittliga subventionen respektive 1,10 och 1,60 %. Detta innebär en mycket kraftig belastning för statsbudgeten. Utskottet kan icke finna att en så kraftigt verkande räntegaranti är av behovet påkallad och kan ej heller anse det riktigt att i så hög grad avskärma en viss investeringsform från verkningarna av den räntepolitik som eljest anses nödvändig. I enlighet med yrkandena i motionerna I: B 73 och II: B 103 vill utskottet förorda att räntegarantien sättes till 4 1/2 % för räntegarantier som utgives fr. o. m. den 1 september 1958. Utskottet vill erinra om att räntesubventionen även med denna räntesats skulle komma att uppgå till 1,25 resp. 0,6 %.

Förslaget i motionerna I: B 73 och II: B 103 om att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden av tio år utgått, finner utskottet välbetänkt. Med hänsyn till det statsfinansiella läget delar vidare utskottet samma motionärers uppfattning att anledning finnes för riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om en utredning angående förutsättningarna för en slutlig avveckling av räntegarantien i första hand beträffande nya bostadslån.

Utskottet tillstyrker alltså förevarande yrkanden i motionerna I: B 73 och II: B 103 och avstyrker därmed förslaget i motionerna I: B 157 och II: B 138. Yrkandet i motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 21 och II: B 21 om införande av ett schablonbidrag kan utskottet ej biträda.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXII. beträffande bestämmelser om ränteeftergift med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 samt med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 21 och II: B 21, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »Gällande

bestämmelser» och slutar med »ett schablonbidrag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Gällande bestämmelser om ränteeftergifter fastställdes av förra årets riksdag varvid den garanterade räntan höjdes i enlighet med bostadspolitiska utredningens förslag. Enligt nämnda utrednings förslag bör en ytterligare höjning med 0,5 % ske från och med hyresåret 1959/1960.

I motionerna I: B 157 och II: B 138 föreslås, med hänvisning till det allmänna ränteläget och statsfinanserna, att en sådan uppjustering bör ske redan den 1 juli 1958.

Utskottet anser att anpassningen av bostadslånens räntor till den på öppna marknaden rådande räntenivån bör fortsätta och yrkar bifall till nämnda motioner. Övriga motionsyrkanden om ändring av ifrågavarande bestämmelser avstyrkes.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXII. beträffande bestämmelser om ränteeftergift med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138 samt med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson, fröken Elmén, herr Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »Gällande bestämmelser» och slutar med »ett schablonbidrag», bort ha följande lydelse:

»Det i motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 21 och II: B 21 framlagda förslaget att ränteeftergifterna skall ersättas med ett schablonbidrag kan utskottet tillstyrka. I motionerna hänvisas till byggnadslåneutredningens förslag att schablonbidraget skall utgå med samma belopp även om lånet amorterats. Härigenom kommer extra amorteringar av bostadslånen att stimuleras. Utskottet ansluter sig till denna tankegång och föreslår att ränteeftergifterna skall ersättas med ett löpande schablonbidrag på det sätt som föreslås i ovannämnda motioner. Övriga motionsyrkanden om ändring av den garanterade räntan kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXII. beträffande bestämmelser om ränteeftergift med bifall till motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 21 och II: B 21 samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

18) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån eller tertiärlån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »Förslaget sammanhänger» och slutar med »föreslagna återlånerätten», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående framhållit att det är angeläget att stimulera låntagare till extra amorteringar på bostadslånen, delar motionärernas mening att många underlåter att göra sådana amorteringar emedan fastigheten vid eventuell försäljning blir mera svårsåld om lånen nedamorterats. Om lånevillkoren för tertiär- och egnahemslån utformades så att den del av lånet som amorterats utöver vad lånevillkoren föreskriver finge återlånas av köparen vid försäljning under förutsättning att fastigheten är i gott skick, skulle detta hinder för extra amorteringar avlägsnas. Utskottet tillstyrker alltså motionärernas förslag om återlånerätt.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIII. bifalla i motionerna I: B 21 och II: B 21 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån eller tertiärlån;»

19) av herrar *Ohlon, Sundelin, Ragnar Bergh, Jacobsson, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel, Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka beträffande villkoren för familjebostadsbidrag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 46, som börjar med »Ett yrkande» och slutar med »denna del», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner det föga förenligt med rättvisa och billighet att bibehålla den nu gällande tidsgränsen och biträder alltså det i motionerna I: B 73 och II: B 103 framställda yrkandet att familjebostadsbidrag skall kunna utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret. Den föreslagna bestämmelsen bör enligt utskottets mening tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1959.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIV. beträffande villkoren för familjebostadsbidrag med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

20) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 17 a) betecknade reservationen anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteftergift å vissa bostadsbyggnadslån bör kunna fastställas till lägre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 46, som börjar med »Sistnämnda yrkande» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående förordat vissa ändringar i fråga om ränteeftergifterna, vilka skulle leda till att statens utgifter bleve lägre. I huvudsak kommer emellertid dessa ändringar att slå ut i minskade statsutgifter först under senare budgetår. För budgetåret 1958/59 påverkas utgifterna endast vad avser förslaget att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden av 10 år utgått. En sådan åtgärd torde för budgetåret medföra en besparing på ca 10 000 000 kr. Utskottet finner sig sålunda böra tillstyrka förslaget i motionerna I: B 73 och II: B 103 om att anslaget skall upptagas med 140 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXVI. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor.»

21) av herrar *Ohlon, Sundelin, Ragnar Bergh, Jacobsson, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel, Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 19) betecknade reservationen anslaget till bostadsrabatter bör upptagas till högre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 46, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »av medelsbehovet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående tillstyrkt sistnämnda förslag samt förordat att de nya bestämmelserna skall tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1959. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet att anslaget uppräknas till 155 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXVII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 155 000 000 kronor.»

22) beträffande preliminära beslut angående lån som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 47, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående anslutit sig till förslag i motionerna I: B 73 och II: B 103 . . . om införande av ett kreditgarantisystem fr. o. m. den 1 september 1958, finner på grund härav icke anledning att förorda fastställande av ram för den preliminära långivningen från lånefonden för bostadsbyggande och tillstyrker sålunda förslaget i nämnda motioner såvitt här är i fråga.

Vad angår de räntefria lånen till bostadsbyggande har utskottet förordat sådana begränsningar, att preliminära beslut icke torde behöva meddelas till högre belopp än 60 000 000 kronor. Utskottet biträder alltså även härutinnan förslaget i motionerna I: B 73 och II: B 103.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXII. beträffande preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad och Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 47, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående förordat ett utökat egnahemsbyggande, biträder yrkandet i motionerna I: B 157 och II: B 138 att under budgetåret 1958/59 dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 675 000 000 kr., varav 390 000 000 kr. må disponeras för byggandet av 18 000 bostadslägenheter i egnahemsbelånade fastigheter, dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kr., varav 78 000 000 kr. må disponeras för egnahemslångivningen.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skall utgå

från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 675 000 000 kronor, varav 390 000 000 kronor må disponeras för belåning av egnahem;»

23) beträffande preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande,

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 22 a) betecknade reservationen nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: B 104, I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande må meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kronor;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 22 b) betecknade reservationen nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: B 104, I: B 73 och II: B 103 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kronor, varav 78 000 000 kronor må disponeras för egnahemslångivningen;»

24) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till de med 2 a), 11 a) och 15 a) betecknade reservationerna anslaget till lånefonden för bostadsbyggande bör anvisas med lägre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 47 börjar med »Utskottet har» och på s. 48 slutar med »avstyrkes därför», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Då enligt utskottets tidigare förslag den nuvarande statliga långivningen fr. o. m. den 1 september 1958 skall ersättas med ett kreditgarantisystem, behöver anslaget till lånefonden för bostadsbyggande endast anvisas för en tid av två månader. Utskottet biträder förslaget i motionerna I: B 73 och II: B 103 om att anslaget skall uppföras med 100 000 000 kronor.

Utskottets tidigare förslag om att den räntefria stående delen av egna-hemslån skall sänkas till 3 000 kr. samt att de ortsdifferentierade tillägglånen skall avskaffas torde medföra besparingar för budgetåret 1958/59 på ca 65 000 000 kr. Utskottet kan sålunda även i förevarande avseende tillstyrka nyssnämnda motioner.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXIII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1958/59 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor.»

25) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 24) betecknade reservationen anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande bör upptagas med lägre belopp och att därför nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXVI. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1958/59 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 115 000 000 kronor;»

26) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande uttagande av en särskild låneavgift ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 49, som börjar med »Utskottet är» och slutar med »motionärernas yrkande», bort ha följande lydelse:

»Såsom framgår av propositionen hade byggnadslåneutredningen föreslagit en särskild förvaltningsavgift om 0,5 % i samband med utbetalningen av lån. Utskottet finner detta i motionerna I: B 73 och II: B 103 upptagna förslag väl motiverat och tillstyrker detsamma.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXVII. bifalla i motionerna I: B 73 och II: B 103 framställt yrkande om uttagande av särskild låneavgift;»